

Upravništvo: Ljubljana, Pucinijska
ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23,
31-24.

Inseratni oddelek: Ljubljana, Pucinijska
ulica 5. — Telefon št. 31-25, 31-26.

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42.

Računi pri post. ček. zavodu: Ljubljana
št. 17.749.

ZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglaševanje
iz Kr. Italije in tujstva ima
Unione Pubblicità Italiana S.A.,
Milano

JUTRO

Izbaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno L. 12.—
za tujstvo pa L. 20.—

Uredništvo:
Ljubljana, Pucinijska ulica št. 5,
telefon 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA
per la pubblicità di provenienza
italiana ed estera:

Unione Pubblicità Italiana S. A.,
Milano

Perdite nemiche a Gondar

Reperti del caposaldo di Culquabert hanno disperso elementi nemici — Sul fronte di Tobruk scontri favorevoli alle nostre truppe — Un sommergibile britannico affondato nel Mediterraneo

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data 16 ottobre 1941-XIX il seguente bollettino di guerra N.º 501:

In Africa settentrionale, sul fronte di Tobruk, scontri favorevoli alle nostre truppe; elementi meccanizzati nemici sono stati colpiti dal tiro d'artiglieria; opere e baraccamenti della piazza sono stati bombardati dall'aviazione.

Nell'Africa orientale, un improvviso attacco contro le nostre posizioni del capo-

saldo di Ualag (Gondar) è stato nettamente respinto. L'avversario ha subito perdite notevoli.

Reperti del caposaldo di Culquabert hanno disperso ed inflitto perdite ad elementi nemici che tentavano avvicinarsi alle nostre risorse idriche per danneggiarle.

In Mediterraneo un sommergibile britannico è stato affondato da nostre unità adibite alla caccia del naviglio subacqueo.

Sovražne izgube pri Gondariu

Oddelki posadke pri Culquabertu so razpršili sovražne sile — Na bojišču pri Tobruku za naše čete ugodni spopadi Britanska podmornica potopljena v Sredozemlju

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 16. okt. naslednje vojno poročilo št. 501:

V severni Afriki, na bojišču pri Tobruku, za naše čete ugodni spopadi; mehanizirane sovražne enote so bile zadete s topovskimi streli; naprave in taborišča v utrubi so bila bombardirana po našem letalstvu.

V vzhodni Afriki je bil gladko odbit nenadni napad proti našim postojankam

posadke pri Ualagu (Gondar). Sovražnik je utrpel večje izgube.

Oddelki posadke pri Culquabertu so razpršili sovražne elemente in jim prizadeli izgube, ko so se skušali približati našim vodnim virom z namenom, da bi jih poškodovali.

V Sredozemlju so naše enote, dočeljene lovni na podmorsko brodogojstvo, potopile angleško podmornico.

Podrobnosti o potopitvi angleške bojne ladje in križarke v Sredozemlju

Rodos, 16. okt. s. V 499. vojnem poročilu je bilo objavljeno, da so italijanska torpedna letala v ponedeljek z velikim uspehom napadla angleško vojno brodogojstvo na vzhodnem Sredozemskem morju. Pri tem napadu je sodelovalo več starih, preizkušenih letalcev, ki so se udeležili že cele vrste takih podvigov.

V ponedeljek zjutraj so izvidniška letala z rodoskih oporišč opazila angleško vojno brodogojstvo severno-zapadno od Aleksandrije. Proti poldnevno so torpedna letala prešla nalog, da jih napadejo. Takoj so krenila na pot tri letala, ki so dejansko kmalu izlele dila sovražno formacijo, sestavljeno iz dveh bojnih ladij, nekaj 10.000tonskih križark in več rušilcev. Na čelu formacije sta bili dve križarki, ki sta jima sledili obe vojni ladji. Nazadnje je bilo v vrsti več križark in rušilcev, ki so bili razvrščeni v polkrogu okrog formacije. Letala so skupino vojnihi ladij napadla tako, da jim je sonce sijalo v hrbet. Na ta način jih sovražnik ni tako kmalu opazil. Približala so se ladjam na 600 m in manj. Tedaj so jih

s sovražnih ladij obsuli s silnim ognjem. Letala pa so sprožila svoja torpoda proti sredi in koncu formacije. Peta ladja v skupini, neka velika vojna ladja, o kateri so znamenja na njej kazala, da je bil na njej poveljujoči admiral, je bila zadeta v sredo. Takoj se je dvignil z nje velik stebel vode in dima. Dim je docela obdal ladjo, tako, da nadaljnje opazovanje ni bilo mogoče.

Drugi torpoda je zadel v sredo zadnjo križarko v skupini. Tudi z nje se je dvignil mogočen stebel dima, ki se je kmalu poleg okrog ladij. Vendar pa je bilo še opaziti, kako se je močno nagnila na stran. Kljub intenzivnemu zapornemu ognju sovražnega protiletalskega topništva je bilo eno samo letalo poškodovano, toda pilotu se je posrečilo vrniti se na oporišče.

Do spopada je prišlo v precejšnji daljavi od letalskih oporišč. Sovražno brodogojstvo je ščitilo nekaj lovcev, ki pa so prekasno intervenirali. Ves napad se je dovršil v manj kakor petih urah.

Pred odločitvijo v odnosih med Japonsko in Ameriko

Japonska sedanega stanja ne more več trpeti — Obnovljeno svarilo Moskvi in Washingtonu — Posveti vlade

Tokio, 16. okt. (Domei.) Načelnik informacijskega oddelka japonskega mornariškega ministrstva, kapitan bojnega broda Hideo Širade, je v razgovoru s predstavnikmi časopisja med drugim izjavil: »Nazivljamo največjemu prizadevanju japonske vlade so odnosi med Japonsko in Zedinjenimi državami dozorili do končne odločitve.«

Zastopnik japonskega mornariškega ministrstva je nato poudaril, da je cesarska japonska vojna mornarica danes aktivnejša in močnejša kakor kdajkoli prej in da je dokončala vse priprave, da bi se lahko znašla tudi v primeru najhujšega. Na koncu je Hideo Širade še pripomnil: »Usoda japonskega imperija je na kocki. Za japonsko vojno mornarico je prišla ura, ko se mora pripraviti na svojo nalogo.« Zastopnik vojnega ministrstva je zaključil svojo izjavo, rekoč, da se morajo Japonci pripraviti, da bo v primeru konflikta z Zedinjenimi državami japonsko ozemlje bombardirano.

V popolno tajnost so zavita dela, ki ta

čas zaposlujejo japonska ministrstva. Ve se samo, da vlada v političnih krogih velika aktivnost. V javnost prodre le sem pa tja kaka namigavanja, ker se v poučenih krogih omejujejo edinele na priznanja, da niso izključeni važni dogodki v najbližji bodočnosti. List »Asahi« v svojem današnjem uvodniku izjavlja, da Japonska ne bo mogla več dolgo čakati in da se bo morala kriza na Pacifiku rešiti tudi v primeru, da ostane Washington na svojem sedanjem intransigentnem stališču.

Tokio, 16. okt. s. Kakor poroča »Okumini Simbun« je zunanji minister Tojoda opozoril vladi Zedinjenih držav in Sovjetske zveze, da je japonska vlada mnenja, da je prevoz ameriških vojnihi potrebščin preko Condorona in skozi ožino Čošimo nedopusten. Obe točki spadata v območje japonskih vod. Japonska vlada, ki je podpisala trojni pakt, ne more ostati indiferentna glede na tako postopanje tudi zaradi tega, ker bi se lahko ameriške dobave uporabile proti Japonski.

Bolgarski službeni obisk na Madžarskem

Budimpešta, 16. okt. s. Včeraj dopoldne je prisel v Budimpešto bolgarski ministrski predsednik Filov s svojo soprogo in večjim spremstvom na službeni obisk. Na postaji so ga sprejeli madžarski ministrski predsednik Bardossy z višjimi funkcionarji. Pri sprejemu so bili tudi italijanski poslanik Talamo, nemški poslanik Jazow, japonski poslanik Okugo, poslanika Rumunije in Slovaške ter odpravnik poslov finskega in slovaškega poslanstva.

Se v dopoldanskih urah je bil Filov v avdicni pri regentu Horthyju. Razgovor je potekel zelo priščno. Sledi je Bardossy priredil večerjo v čast bolgarskemu državniku, ki se je udeležil mnogo visokih osebnosti. Predsednik Bardossy je v svoji zdravici opozoril na tradicionalno prijateljstvo med obema državama ter naglasil, da vztrajata Madžarska in Bolgarija tesno ob

strani Italije in Nemčije v borbi za zmago pravice. Filov mu je odgovoril v enakem smislu. Prijateljstvo med obema državama je globoko ukoreninjeno v zavesti obeh narodov, ki sta toliko trpela sprčo krivic mirnih pogodb po zadnji svetovni vojni. Obe državi sodelujeta v duhu trojnega pakta za zmago pravice v Evropi.

Obisk Filova v Budimpešti bo trajal štiri dni. Listi so objavili celo vrsto dobrodošlic, v katerih naglašajo, da bo obisk bolgarskega državnika nedvomno še bolj utrdil prijateljske odnose med Bolgarijo in Madžarsko. Nacionalne aspiracije Madžarske, kakor tudi Bolgarije so sedaj izpolnjene. Oba naroda sta dolžna za to vso hvaležnost Nemčiji in Italiji. Zato bosta tudi zvesto sodelovala z osmima velenislama pri ureditvi novega reda v Evropi.

Boji za utrdbe pred Moskvo

Bitki pri Vjazmi in Brjansku se zaključujeta — Boji so se približali Moskvi že na 100 km — Število ujetnikov se je dvignilo na 560.000

Hitlerjev glavni stan, 16. oktobra. Nemško vrhovno poveljstvo poroča:

Na vzhodu se že na več krajih vodijo borbe na okrog 100 km pred Moskvo potekajočo zunanjo obrambno črto sovjetske prestolnice. Važni mesti Kaluga in Kalinin, 160 km južnozapadno, odnosno severozapadno od Moskve, sta že več dni v naši posesti.

Kakor je bilo objavljeno že s posebnim poročilom, se približuje dvojna bitka pri Brjansku in pri Vjazmi svojem zaključku. V teku večerajšnjega dne so bile tudi v žepu severno od Brjanska obkoljene sovražne sile s krvavimi in težkimi izgubami za nasprotnika uničene. Čiščenje gozdnatega terena južno od Brjanska od ostankov tam obkoljenih in uničenih sovražnih armad je še v teku. Veliki del pri tej silni prodorni in obkoljevalni bitki udeleženih nemških čet je že prost za nadaljevanje operacij.

Do sedaj je bilo zajetih 560.000 ujetnikov in javljenih 888 tankov in 4133 topov kot zaplenjenih ali uničenih.

V borbi proti Angliji so bombardirala bojna letala v noči na 16. oktobra vojaško važne naprave ob izlivu Humberja in na angleški južnovzhodni obali.

Pri poletih angleških letal v Nemški zaliv in v zasedeno ozemlje ob Kanalu je bilo brez lastnih izgub sestreljenih 20 sovražnih letal.

Angleški bombniki so vrgli v pretekli noči v zapadni Nemčiji večje število eksplozivnih in žažigalnih bomb, ki pa so povzročile samo škodo na poslopih. Tri angleška letala so bila sestreljena.

Angleško letalstvo je izgubilo v času od 8. do 14. oktobra skupno 85 letal. V istem času je bilo izgubljenih 10 lastnih letal.

✱

Berlin, 16. okt. s. Vrhovno poveljstvo nemških oboroženih sil je objavilo sredi naslednje posebno vojno poročilo:

Obe bitki pri Brjansku in Vjazmi se zaključujeta. Včeraj so bile uničene sile, ki so bile obkoljene v žepu severno od Brjanska. Sovražnik je imel izredno krvave izgube. Pri odličnem gozdnem terenu južno od Brjanska se nadaljuje borba z ostanki sovražnih armij, ki so bili tam obkoljene.

Glavni del nemških sil, ki so bile angažirane v obeh velikih prodornih in obkolitvenih bitkah, se je že sprostilo, tako, da lahko sodeluje pri nadaljnjih operacijah.

Doslej je bilo ujetih 560.000 vojakov in oficirjev ter uničenih ali zaplenjenih 888 oklopnih vozov in 4.133 topov.

Rumunsko napredovanje pri Odesi

Bukarešta, 16. okt. d. Komunique rumunskega vrhovnega vojnega poveljstva javlja, da so rumunske čete prebile obrambne črte Odesa. Komunique pravi, da je sovražnik na vsej fronti na umiku. Od 8. ure dalje so v rumunskih rokah kraji Gaila, Kovo, Daljnik in Tabarcet. Rumunske čete še nadalje napredujejo.

Stalin zahteva

ulične boje v Moskvi

Rim, 16. okt. s. Izrazito azijski značaj boljševizma ter pomanjkanje slehernega človeškega čuta se kaže sedaj v novih odredbah glede obrambe Moskve, ki prekašajo vse dosežene uporabe Lenineve prakse. Po poročilih, ki prihajajo iz Moskve iz raznih virov, iz zaveznških držav prav tako kakor iz nevtrálnih in sovražnih, se Stalin spet peča z eno samo fikšno idejo: da bi dal zgraditi v Moskvi barikade, razdelil orožje vsem, tudi starškom, ženam in otrokom, ter da bi skratka spremljal sovjetsko prestolnico v bojišče in žrtvovano nečloveško in brez haska, iz gole boljševiške in azijske jeze nedolžno prebivalstvo. To barbarstvo in človeška brutalnost, ki sta nasprotni vsakemu Evropejcu, vrednemu tega imena, ga že sedaj povzdiguje anglosaška propaganda v obliki, ko govori o »moskovskih barikadah«. Znano je, da nemška strategija nikdar ni mislila na zasedbo mesta, temveč samo uničenje sovjetske armade.

Ogromen industrijski pomen Moskve

Berlin, 16. okt. d. Kakor je bilo objavljeno s pristojnega mesta v Berlinu so povzročili napadi nemškega letalstva na Moskvu v noči od torika na sredo veljko škodo na vojaško važnih objektih sovjetske prestolnice. Od bombnih eksplozij je bilo mnogo naprav porušeni.

Kaj značilno hudi nemški letalski napadi za uničevanje odpornosti boljševizma, se da najbolje ugotoviti na podlagi dejstva, da predstavlja Moskva s svojo okolico eno izmed treh velikih industrijskih in oboroževalnih središč Sovjetske unije. Glede nekaterih proizvodnih panog ima Moskva prav monopolno stališče. Na splošno predstavlja moskovski prostor osrednjo točko sovjetske industrije železa in predelovanja kovin, Razen tega je Moskva najmočnejše središče vojne industrije v vsej deželi. Na moskovskem prostoru je razen tega mnogo dragocenih surovin, med katerimi je po množini rjavi premog na prvem mestu. Delež Moskve na celokupni sovjetsko-ruski industrijski proizvodnji znaša 20%. V posameznih industrijskih panogah pa je

njen delež še mnogo večji. Tako n. pr. je v Moskvi koncentriranih 25% vse sovjetske strojne industrije. Tu sta dve izmed avtomobilskih tovarn, ki jih je samo troje v vsej Sovjetski uniji. Izmed mehaničnih in optičnih Jelavnic jih je v Moskvi koncentriranih nad polovico. V Moskvi in okolici je 30% vseh v Sovjetski Rusiji instaliranih generatorjev za proizvodnjo električne energije. Razen tega so tu mnogostevalne tekstilne tovarne, usnjarne ter podjetja živilske industrije. Iz Moskve črpa Sovjetska unija nad 50% vseh svojih letalskih sil in dobršen del artiljerijskega orožja.

Nov letalski napad na Moskvu

Berlin, 16. okt. d. Kakor javljajo s pristojnega mesta v Berlinu, so v noči od srede na četrtek močne skupine nemškega letalstva vnovič napadle Moskvu. Poglaviti napadi so bili usmerjeni proti vojaškim objektom in industrijskim napravam sovjetske prestolnice. Žažigalne bombe so povzročile mnogostevalne požare. Od rušilnih bomb je bila povzročena velika škoda na objektih vojne industrije.

Sovjetsko poročilo priznava poraz

Ankara, 16. okt. d. Kakor poročajo iz Moskve priznava sovjetsko-rusko vojno poveljstvo v komunikaciji objavljenem v sredo ponoči, da so nemške čete na nekem mestu prebile sovjetsko-rusko obrambno črto ter da se je položaj na fronti znatno poslabšal. Dotični odstavek sovjetskega vojnega poročila se glasi:

»V noči od 14. na 15. oktobra se je položaj na zapadnem frontnem odseku znatno poslabšal. Nemško-fašistične čete so tamkaj vrgle v borbo veliko število tankov ter močne odrede motorizirane pehote ter so na nekem frontnem odseku prodrele skozi naše obrambne črte. Prisiljeni smo bili umakniti se s tega frontnega odseka.«

Proglas moskovskega radia

Berlin, 16. okt. d. Davi ob 7. uri je moskovska radijska postaja, sklicujoč se na sinočni uvodnik moskovske »Pravde«, razglasila, da se je Nemcem posrečilo prodreti na zapadni fronti. Nemške čete se nahajajo na dnehodih v Moskvu in neposredno ogrožajo mesto. Na prebivalstvo in rdečo

Odmevi sovjetskega poraza v anglosaškem svetu

Komentarji in ugotovitve nemškega tiska — Vila ameriškega poslanika pri Moskvi — Sodba angleškega strokovnjaka — Izjave ministra Göbbelsa

Berlin, 16. okt. s. Nemški listi ironično pišejo o namerah ameriškega veleposlanika Steinhardta, ki da baje ne bo zapustil Moskve. Gotovo je, poudarjajo v Berlinu, da ga bomo v tem primeru osebno spoznali. Znano je namreč, da je Steinhardt najel še pred vojno kakih 30 km od Moskve vilo za dobo enega leta in da je postavil na razpolago svojemu osebujo poseben avtobus, prav tako najet za eno leto. Vprašanje je le, ali bo mogel ameriški poslanik izkoristiti svoje najemniške pravice do kraja.

V ostalem poudarjajo v Berlinu, da prinaša sleherni novi dan nova razočaranja onim, ki se predajajo utvaram glede razvoja na vzhodnem bojišču. Borba je tam dejansko že odločena, usoda boljševizma pa zapečatena. V tem pogledu navajajo v berlinskih krogih zlasti naslednja dejstva: Nemške čete stalno napredujejo, kar je včeraj priznal tudi vojaški strokovnjak angleške agencije Reuter, medtem ko sama sovjetska vojna poročila navajajo n. pr. izpraznitve nekaterih mest, kakor Marjupolja itd. Drugo važno dejstvo je, da je sovjetska vojska — skupno s 500.000 ujetniki pri Vjazmi in Brjansku — izgubila v manj kot štirih mesecih nad 3 milijone vojakov kot ujetnikov. Ako se k temu številu prištejejo še mrtvi in ranjeni, je razumljivo, zakaj srečujejo nemške kolone na svojem pohodu vedno manj sovražnih divizij, ki bi bile še sposobne za borbo, saj gre sedaj po večini le za naglo zbrane rezerve brez prave vojne izvežbanosti.

Istočasno opozarjajo nekateri listi na izvajanje vojaškega strokovnjaka njujorškega lista »PM«, ki ni Nemcem naklonjen. Ta strokovnjak piše, da je nemogoče, da bi mogli Sovjeti dobiti od Amerike in Anglije pomoč, ki bi bila vsaj v skromnem obsegu učinkovita. To, kar so doslej prejeli, ne pomeni skoro nič: tri ladje petroleja, en transport orožja in streliva ter 120 letal starega tipa, vse to v enem mesecu. V bližnjih mesecih bo mogoče kvečjemu podvojiti ali potrojiti zgornje številke. Očitno je, da je bil Hitler bolj spreten od Napoleona in Viljema. On je namreč najprej likvidiral Francijo, in se je šele sedaj lotil Rusije. Za Ameriko bi bilo najbolje, ako mirno čaka na usodo Sovjetske unije. Ni prijetno opazovati tragedije s prekrizanimi rokami, toda žal ni drugega izhoda.

armado je bil izdan proglas, v katerem je rečeno, da morajo prodiranje nemških čet zadržati in ustaviti. Proglas se končuje z besedami: »V teh težkih časih morajo vsi pokazati discipliniranost in pogum ter vztrajnost, dokler ne bo izvojevana končna zmaga.«

Priznanje moskovskega lista

Berlin, 16. okt. u. Iz vojaškega vira se izve, da se operacije na osrednjem odseku fronte razvijajo v smislu načrtov vrhovnega poveljstva. Čeprav so vremenske prilike neugodne, se prodiranje nemških čet nadaljuje in sovražnik si zmanjkuje prizadeva, da bi jih zaustavil. To priznava celo moskovska »Pravda«, ki je včeraj objavila, da se je položaj na fronti v zadnjih 24 urah še poslabšal. Od severozapada in od jugozapada prodirajo nemške divizije mimo Kalinina in Orla proti Moskvi. List poroča, da prav na teh dveh točkah civilno prebivalstvo, skupno z delavskimi in inženjerskimi bataljoni gradi nove obrambne naprave vzdolž zunanje obrambnega obroča Moskve. List pravi, da je sovjetsko glavno mesto pripravljeno odzvati se pozivu Krenlja in spremeniti Moskvu v ogromno trdnjavo.

Pri Vjazmi uničene štiri armade

Berlin, 16. okt. s. Iz pristojnega vira se doznava, da so bile na odseku pri Vjazmi uničene štiri sovjetske armade. Na odseku pri Brjansku pa se operacije približujejo svojemu koncu. Poslednji upor bo kmalu strl, nakar bodo ogromne nemške sile na razpolago za odločilno borbo za Moskvu.

Na vsem področju okrog Brjanska in Vjazme je polno tavajočih sovjetskih vojakov, ki ne poslušajo več svojih oficirjev. Kakor je bilo javljeno v sinočnem izrednem vojnem poročilu, je bilo doslej zajetih na tem odseku 650.000 ruskih vojakov. Pričakovati pa je, da se bo število ujetnikov še povečalo.

Göringov nečak padel na bojišču

Berlin, 16. okt. d. Berlinski listi objavljajo v svojih četrtkovih jutranjih izdajah junosko smrt nečaka nemškega letalskega maršala Hermana Göringa. Padli Peter Göring je bil, dasi šele 19 let, že poročnik v neki letalski eskadrili.

Nekaj zanimivih ugotovitev o razpoloženju angleške javnosti pa katastrofalnih sovjetskih porazih, objavlja list »12-Uhrblatt«, ki navaja med drugim značilne izjave generala Fullerja, vojaškega sodruka lista »Evening Standard«. Fuller piše, da bi bilo prav, ako bi sovjetsko vrhovno poveljstvo odredilo izpraznitev Moskve in Doneke kotline, preden bo to prepozno. Rusi so zagrešili veliko napako, ko so hoteli zadržati nemško napredovanje s tem, da so se vrgli v krvave protinapade, ki so se izkazali za brezuspešne, imeli so pa za posledico žrtvovanje najboljših ruskih sil. Sedaj bi bilo treba, zaključuje general Fuller, rešiti vse, kar se še rešiti da.

Vsi listi komentirajo izjave nemškega propagandnega ministra dr. Göbbelsa na sestanku voditeljev narodno-socialistične stranke v Berlinu. Podčrtavajo zlasti njegove izjave, da ne bo mogla nobena blokada obubožati Nemčije, ker je že sedaj prednost Nemčije v pogledu surovin nasproti sovražnemu taboru ogromna. Sovražnik se je lahko prepiral, je izjavil dr. Göbbels, da tretjega Rajha ni mogoče zlomiti niti vojaško, niti gospodarsko in da Sovjetska Rusija ne razpolaga več z primernimi ofenzivnimi silami. Seveda je kljub temu mogoče, da se bodo preostale sovjetske divizije še nekaj časa obupno, toda brezuspešno upirale. Vojna proti Sovjetski uniji je že odločena, vendar ne še zaključena. Tudi v francosko-nemški vojni leta 1870/71 je bilo nekako tako. Po kapitulaciji pri Sedamu je bila borba že odločena, vendar je trajalo še nekaj mesecev, preden je bila dejansko zaključena. Vsekakor smatra nemški narod, da je sleherna nevarnost ali grožnja z Vzhoda dokončna odpravljena.

Sodba japonskega lista

Tokio, 16. okt. d. (Domei.) Vsi listi japonske prestolnice objavljajo na prvem mestu poročila o nemškem napredovanju proti Moskvi. List »Japan Times and Advertiser« piše med drugim, da se bo Moskva izkazala enako odporno kakor Petrograd in Odesa, opozarja pa, da je resni položaj Sovjetske Unije v Angliji in Ameriki vzbudil bojazen, da Moskva trenutno ni dovolj močna, da bi mogla držati fronto proti Nemčiji.

Direttore Generale della Sanità Pubblica a Lubiana

Alle ore 12.10 del 13. corrente, proveniente da Roma, è arrivato a Lubiana il Direttore Generale della Sanità Pubblica, Eccellenza Gr. Uff. Prof. Gianni Petragrani, accompagnato dal Comm. Dott. Grisolia, da altri due funzionari della Direzione stessa e da un Ispettore dell'O.N.M.I.

Alla stazione erano a riceverlo il signor Ten. Dott. Vidossi, Segretario Particolare dell'Eccellenza, l'Alto Commissario, il Dott. Cav. uff. Giovenco Luigi dell'Alto Commissariato, il Medico Provinciale, il Direttore dell'Autotreno sanitario ed il Capo Ufficio della VI. Divisione.

L'Eccellenza Petragrani si è subito recato a far visita all'Alto Commissario col quale ha avuto un cordiale colloquio su problemi riguardanti la Sanità Pubblica.

Alle ore 15 si è recato all'Ospedale generale di Lubiana ove ha visitato i vari

reparti e servizio annessi, nonché il nuovo padiglione ove sono collocate le cliniche medica e chirurgica universitarie.

Alle 17 si è recato all'Istituto d'Igiene ove ha visitato i reparti: igienico, epidemiologico, batteriologico, chimico, tecnico sanitario e quelli di medicina sociale e di assistenza alle madri, ai bambini e latitanti.

In serata, in forma privata, ha visitato la Fiera.

Il giorno 14 alle ore 9 si è recato all'Istituto per la protezione sanitaria degli scolari visitando gli ambulatori oculistico, dentistico, otorinolaringoiatrico, antropologico, ortopedico e logopedico.

Ovunque l'Eccellenza Petragrani, ricevuto dai Direttori dei vari Istituti, si è interessato minutamente dei vari servizi dando le direttive per un maggiore perfezionamento di essi.

Generalni direktor javnega zdravstva na obisku v Ljubljani

Dne 13. t. m. ob 12.10 je prišel iz Rima v Ljubljano generalni direktor Javne sanitetske službe Eksc. gr. uff. prof. Gianni Petragrani, ki so ga spremljali comm. dr. Grisolia, dva funkcionarja generalne direkcije in en inšpektor Nacionalne ustanove za materinstvo.

Na postaji so gosta sprejeli g. por. dr. Vidossi, poseben tajnik Eksc. Visokega Komisarja, dr. cav. uff. Giovenco Luigi z Visokega Komisarja, pokrajinski zdravnik, direktor sanitetske avtokolone ter šef uradov VI. oddelka.

Eksc. Petragrani se je takoj podal na obisk k Visokemu Komisarju, s katerim je imel pritrčen razgovor o vprašanih javne sanitetske službe.

Ob 15 uri je obiskal ljubljansko splošno bolnišnico, kjer se je zadržal v raznih od-

delkih in priključenih službah, ter novi paviljon, kjer sta zdravniška in kirurška klinika vseučilišča.

Ob 17 uri se je podal v Higijenski zavod, kjer je obiskal higijenski, epidemiološki, bakteriološki, kemični, tehnični in sanitetni oddelek ter oddelke socialne medicine in pomoči materam, otrokom in dojenčkom.

Zvečer je v zasebni obliki obiskal velesejem.

Dne 14. ob 9 se je podal na obisk v Zavod za zdravstveno zaščito učencev, kjer je obiskal okulistični, dentistični, otorinolaringološki, antropološki, ortopedski in logopedski ambulatorij.

Povsod se je Eksc. Petragrani, sprejet od direktorjev raznih zavodov, podrobno zanimal za razne naprave ter je dal smernice za nadaljnje njihovo izboljšanje.

Ammissione

alle Accademie di Educazione Fisica a Roma e Orvieto

Il Comando Generale della G.I.L. ha messo a disposizione del Comando Federale dell'organizzazione giovanile di Lubiana, perchè siano destinati a giovani meritevoli, di disaggiata condizione familiare, un numero limitato di posti gratuiti per l'ammissione alla Accademia maschile di Educazione Fisica del Foro Mussolini — Roma, e alla Accademia Femminile di Educazione Fisica di Orvieto.

Per essere ammessi a tali Accademie occorre: non aver superato il 22° anno di età al 28 ottobre 1941-XIX, essere dotati di regolare sviluppo organico (visus uguale all'intero in entrambi gli occhi); non essere mai stati espulsi da scuole o istituti dello Stato; possedere uno dei seguenti titoli di studio: 1) diploma di maturità classica, 2) diploma di abilitazione magistrale, 3) diploma di abilitazione tecnica rilasciato da un R. Istituto tecnico o commerciale, industriale o agrario, 4) diploma di maturità artistica, 5) diploma rilasciato da un R. Conservatorio di Musica, o Istituto musicale pareggiato ed eventualmente altro titolo di studio equivalente; infine appartenere alla Provincia di Lubiana.

Gli interessati potranno avere tutti gli schiarimenti presso il Comando Federale di via 3 Maggio 14.

Zadregre v Zedinjenih državah

Duhovščina proti vstopu Amerike v vojno

Washington, 16. okt. s. List »Chicago Tribune« komentira ameriško pomoč Rusiji s temle besedami: Edini rezultat dosedanje filozofske propagande v Zedinjenih državah bo opogumljenje komunistične stranke, da nadaljuje s svojim rušenjem ameriških institucij, kajti glavni vojni gradiva, pa naj so na razpolago kakršnakoli sredstva za prevoz, je treba pripomniti, da ne bo doseglo v večjih količinah naslovnikov, spritno pomanjkanja prometnih zvez.

Zunanje politična komisija poslanske zbornice je odobrila načrt zakona o oboževanju trgovskih ladij Zedinjenih držav Plenum zbornice bo o tem predlogu razpravljaj in ga verjetno odobril v petek.

Protintervencionistično gibanje se med tem zelo širi. Značilen je rezultat javnega glasovanja med ameriško duhovščino glede Rooseveltove politike. V poštev je prišlo okoli 13.000 katoliških duhovnikov severno-ameriške republike. Nič manj kot 95 odstotkov se jih je izreklo proti vstopu Amerike v vojno. Od glasovanja so bili izključeni škofje in vojaški duhovniki.

Na ukaz vojaške oblasti je bilo te dni zaplenjenih 18 bombnikov, ki so bili prvotno namenjeni Peruju, sedaj pa so bili zaplenjeni, da se lahko odpošljejo kot ameriška letalska pomoč Rusiji. Ti bombniki so bili prvotno zgrajeni za Norveško in Nizozemsko, za vezbanje njihovih pilotov v Kanadi. Kasneje so norveške in nizozemske oblasti prodale te bombnike Peruju, ker si ta ni mogel nabaviti letal v Zedinjenih državah zaradi oboževanja spora z Ekvadorjem. Doznava se, da je sovjetska vlada ponudila finančno odškodnino vladi Peruja, ni pa še znano, ali bo Amerika ta letala odstopila direktno Rusiji, ali pa Angliji, ki naj bi jih nato izročila Rusiji. Glede na postopek zaplenbe pripominjajo v uradnih krogih, da ima vojaška oblast popolno pravico zaplenbe slehernega vojnega gradiva v mejah Zedinjenih držav.

Petrolejski transporti v Sovjetsko unijo

New York, 16. okt. d. Kakor poročajo smotni nevyorjiski listi, je ameriški mornariški minister Knox na včerajšnji tiskovni konferenci izjavil, da prihajajo transporti ameriškega petroleja rečno v sovjetsko-rusko luko Vladivostok na Daljnem vzhodu ter da ti transporti doslej nikakor niso bili moteni z japonske strani.

Komunistična propaganda

Washington, 16. okt. s. »Chicago Tribune« komentira najnovejšo kampanjo za pomoč Sovjetski zvezi in pravi: Elini rezul-

Pogoji za sprejem

na telesnovzgojni akademiji v Rimu in Orvieto

Generalno poveljstvo »Italijanske litoralske mladine« (G. I. L.) je pozvalo zvezno poveljstvo mladinske organizacije v Ljubljani, da določi nekaj revnih, a nadarjenih mladeničev, ki bodo sprejeti brezplačno na moško akademijo za telesno vzgojo Foro Mussolini v Rimu ter na žensko akademijo za telesno vzgojo v Orvieto.

Za sprejem na obe akademiji je potrebno:

da kandidat in kandidatinja 28. oktobra 1941 niso presegli starosti 22 let,

da je njihov organski razvoj v redu (vid z obema očesoma enak),

da niso bili nikoli izgnani s šol ali državnih zavodov, da razpolagajo z enim izmed naslednjih študijskih dokumentov: 1. maturitetno spričevalo s klasične gimnazije, 2. izpričevalo o vzposobilnosti za učitelje, 3. izpričevalo za tehnično usposobljenost, pridobljeno na kakem državnem, tehničnem, trgovskem ali kmetijskem zavodu, 4. diplomu o umetniški zrelosti, 5. z diplomu o državnega glasbenega konservatorija ali temu enakega glasbenega zavoda, ali kakšno drugo spričevalo, ki je temu enako in da pripadajo ljubljanski pokrajini.

Vsa potrebna pojasnila se daje pri zveznem poveljstvu v Ulici 3. maja 14.

Nemčija in Turčija

Smirna, 16. okt. s. Nemški poslanik v Turčiji von Papan je imel tu pri nekem sprejemu govor, v katerem je opozoril na veliki pomen zadnje turško-nemške izjave, ki prica o prijateljstvu med obema državama. Papan je poveljeval delo Kemala Atatürka za napredek in blagostanje Turčije.

Slovaški obisk v Berlinu

Bratislava, 16. okt. s. Včeraj popoldne je odpotoval v Berlin slovaški notranji minister Mach. Tja ga je povabil dr. Ley. Mach bo ostal v Berlinu dva dni.

V Parizu razkrita tajna komunistična organizacija

Pariz, 16. okt. u. Pariška policija je v nekem pariškem okraju izsledila komunistično organizacijo, ki je bila zelo razpredena. Doslej je bilo aretiranih 24 ljudi. Pri aretiranih so našli velike množice letakov, prepovedanih listov, nepopolnih plačilnih knjižic in mnogo drugih potrebščin.

Kitajski umik pri Išangu

Hankö, 16. okt. d. Kakor je bilo v četrtki objavljeno s pristojnega japonskega vojaškega mesta, so se kitajske čete docela umaknile s področja pri mestu Išang, s čemer so zaključene vojaške operacije na tem frontnem sektorju. Kitajske čete so se umaknile na ladjah po reki Jangce. Med umikom so japonska letala kitajske čete nenehoma silovito bombardirala. Po razpoložljivih japonskih poročilih so znašale kitajske izgube od 1. do 11. oktobra 12.451 mrtvih in 618 ujetnikov. Japonci so zaplenili 15 težkih, 1251 lahkih strojnih in 2544 pušk. Na prostoru pri Išangu vlada zjaj mr.

Obnovite naročnino!

Gospodarstvo

Prodaja oblačilnih predmetov, obutve, mila in strojev

Včeraj smo objavili vsebino narebe Visokega komisarja, ki določa, da se smejo oblačilni predmeti, tkanine vseh vrst in kakovosti, vseh vrst tkanine za hišno opravo, obutev in usnjeni ter kožni izdelki, mlo ter smalžna sredstva vobče, starinske umetnine, ter stroji in kovinski predmeti, prodajati, če gre za nabave preko 20 lir, porabnikom samo, če ti pokažejo rsebno izkaznico ali z naredbo priznan izkaz o istovetnosti, prodajalec pa mora v posebne vpisnike vpisati imenske podatke in naslov kupca, vrsto, kakovost in prodajno ceno blaga, ki ga prodaja stranki, z navedbo dneva nabave in številke osebnega izkaznice ali legitimacije.

Istočasno smo objavili drugo naredbo Visokega komisarja, s katero se ustavlja potrošnikom vsaka prodaja manufakture, predmetov izdelanih iz tekstilnih snovi, drugih oblačilnih predmetov in obutve vsake vrste.

Ti dve naredbi, ki sta v skladu z ustrezajočimi predpisi v ostali kraljevini, je razumeti tako, da je prodaja oblačilnih predmetov in obutve pod zaporo, dokler ne bodo izdane oblačilne kartice osebne oblačilne kartice, kuponi, medtem ko velja za ostale predmete, ki jih navedba prva uredba (milo, stroji, kovinski predmeti), da se smejo prodajati le proti predložitvi osebnega izkaznice.

Kakšni oblačilni predmeti so vključeni pod pojmom manufakture in tekstilnega blaga ter oblačilnih predmetov, so italijanski listi pojasnili z objavo seznama blaga, ki spada pod zaporo, kar velja tudi za našo pokrajino. Sezname predmetov, ki so pod

zaporo, pa je naslednji: tkanine za perilo vseh vrst, za osebno rabo in hišno rabo (tkanine za posteljino, namizni prt, tkanine za toaleto in kuhinjo), tkanine za opravo, tkanine za konfekcijo in tapetiranje, zavese, posteljne odeje, pokrivala, blazine, pokrivala za postelje, prevleke, namizni prt in prt, roba, hračče, perilo za kopalnice, brisače za kuhinje in ostale brisače; med konfekcijo spadajo pod zaporo popolne obleke vseh vrst in za kakršnokoli: rati: za moške, ženske in otroke, jopiče, torzniki, alace, bluze, površniki, jasi, dežni plašči, predpasniki, šerpe in šali, dnevne in nočne srajce, rokavnik, splošne hlače in hlače, kombinize, pižame, suknjiči, domače obleke, kopalne obleke in perilo, nogavice, kratke nogavice, vsi notranji in zunanji oblačilni predmeti, male itd. Nadalje velja prepoved za krzno, za čevlje vseh vrst in vseh vrst iz usnja in sploh predmete, ki so izdelani iz usnja, usnjenih proizvodov, tekstilnih snovi in gumiji. Za vse te predmete velja zapora prolate, dokler ne bodo izdane oblačilne izkaznice, ki se že tiskajo in bodo posebej izdane za moške osebe preko 15 let starosti, za ženske osebe preko 15 let, za dečke od 5 do 15 let in za deklice od 5 do 15 let, ter posebej za otroke do 5 let starosti.

Pri prodaji mila in smalžnih sredstev vobče, starinskih umetnin, strojev in kovinskih predmetov pa se morajo trgovci držati naredbe, po kateri se smejo ti predmeti prolati potrošnikom le proti predložitvi legitimacije in mora prodajalec podatke vpisati v poseben vpisnik. Le za nabave do skupnega zneska 20 lir tak vpis ni potreben.

proizvodnji tovornih avtomobilov za vojsko, predvsem pa pri izdelovanju plinskih generatorjev.

Tvornice, ki izdelujejo električne avtomobile, so preobremenjene z naročili, ker je električni tok kot pogonsko sredstvo na razpolago iz številnih švicarskih električnih hidrocentral.

Tudi glede potrošnje električnega toka so morala oblastva izdati že omejitve. Potrošnja električnega toka je zlasti narasla pri švicarskih zveznih železnih, ki so po večini elektrificirane in so morale prevzeti znatni del tovarnega prometa, ki so ga prej obvladala tovarna motorna vozila. Zaradi pomanjkanja premoga je silno naraslo povpraševanje po električnih pečeh, vzporedno pa se je naglo povečala tudi potrošnja električnega toka za gospodinjstvo in kurjavo. Tvornice električnih aparatov komaj zmagujejo naročila. Ker pa se je bati, da bi v zimskih mesecih nastopila preobremenitev električnih central so morala oblastva že napraviti ukrepe za omejitev potrošnje električnega toka za nove električne peči.

Po dolgotrajnih prizadevanjih je švicarski zvezni vladi uspelo s strogimi ukrepi več ali manj ustaviti naraščanje cen, zlasti življenjskim potrebščinam. Indeks življenjskih stroškov je od izbruha vojne narasel za eno tretjino, narasla so tu tudi delavske mezde. Oblastva sicer dovoljuje zvišanje mezd, vendar se postavljajo na stalšče, da mora vse prebivalstvo doprinositi žrtve in dopušča je tako povišanje mezd, ki krije največ polovico poviška življenjskih stroškov v primeri s predvojno dobo.

Kopriva kot tekstilna surovina

Ze pred stoletji, preden je prišel v Evropo ameriški bombaž, so v znatni meri gojili koprivo iz katere so pridobivali vlakna za razne tkanine. Gojenje kopriv je prenehalo v Nemčiji šele pred približno 70 leti, ko je koprivo kot tekstilno surovino spodbil ceneni bombaž. V zadnji svetovni vojni je kopriva znova prišla do veljave kot domestna tekstilna surovina. Vendar se po vojni ni mogla več uveljaviti, ker so vlakna od koprive preveč groba v primeri z vlakni od bombaža. V zadnjem času pa je Madžarska organizirala znova zbiranje kopriv za pridobivanje tekstilne surovine in tudi v Nemčiji posveča koprivi večjo pozornost, predvsem glede na uspehe, ki jih je dosegel prof. G. Bredemann v državnem botaničnem inštitutu v Hamburgu. Po dolgotrajnih poizkuhih je prof. Bredemannu uspelo vzgojiti posebno vrsto koprive, ki daje 13 do 15% vlaken, medtem ko daje običajna kopriva le četrtino tega. Istočasno daje selekcionirana kopriva petkratni pridelek stebel na hektar v primeri z običajno koprivo. Poizkusi so pokazali, da se pridobi pri gojitvi te vrste koprive 60 do 80 metrskih stotov stebel na hektar, kar daje 900 do 1200 kg vlaken. Tudi dolgotrajni poizkusi pri predelavi vlaken od koprive so pokazali, da se daje pridobiti vlakna, ki se skoro ne razlikujejo od bombaža in se lahko predelujejo tudi na strojih za predenje bombaža. Bodisi brez vsakega dodatka drugih vlaken ali pa z dodatkom bombažnih vlaken ali celulozne volne. Nemški strokovnjaki zatrjujejo, da so vlakna od koprive najboljši in najtrpežnejši nadomestek za bombaž, ki se da pridobiti v Evropi. Pri tem so vlakna od koprive še trpežnejša kakor vlakna od bombaža ali lanu. Iz vlaken koprive se lahko izdelujejo zlasti lanenim tkaninam podobne tkanine. Gojitev koprive je zelo enostavna, ker enkrat vsajeno polje daje pridelek skozi 15 let. Za gojitev koprive se poleg Madžarske zlasti zanima tudi Bolgarija.

Gospodarske vesti

— Izvoz lesa, oglja in premoga iz Hrvaške v Italijo. Glede na sporazum, ki je bil med Italijo in Hrvaško sklenjen na nedavnem zasedanju italijansko-hrvaškega gospodarskega odbora v Benetkah in ki določa za les, oglje in premog hrvaške izvozne kontingente do konca t. l., je hrvaško trgovniško ministrstvo pozvalo izvoznike, ki imajo zaključke za izvoz lesa, oglja in premoga z Italijo, da prijavijo te zaključke, da se bodo lahko izvozni kontingenti razdelili na posamezne izvoznike. Kontingenti za izvoz v Italijo so določeni za tesan in rezan mehki les, za bukov hloče za bukov rezan les in za druge vrste

lesa svetnega drevja, za celulozni les, za bukov drva, za bukov celulozni les, za hrastove podnice, za oglje in za rjavi premog (lignit).

— Sprememba nekaterih deviznih tečajev. Ker je Madžarska nedavno, kakor smo že poročali, znizala premijo pri nekaterih devizah, s čemer je tečaj deviz spravila medsebojno v sklad na podlagi zlate paritete, je bil te dni tudi na italijanskih borzah tečaj devize Budimpešte povišan od 385.20 na 406.96. Pri tej priliki je bila vrhu tega izvršena korektura tečaja belge, ki je bil znižan od 304.23 na 304.18. Znova so pričele notirati drahme in znaša devizni tečaj 12.50 lire za 100 drahem. Pri notaciji španske devize velja odselek tečaj 169.40 le za izplačila italijanskim upnikom, medtem ko velja za vplačila italijanskih dolžnikov že novi tečaj 173.61.

— Vprašanje podružnic hrvaških bank v Italiji. Iz Zagreba poročajo, da bo 27. t. m. v Rimu italijansko-hrvaška konferenca, ki se bo bavila z vprašanjem nadaljnjega poslovanja podružnic hrvaških bank in zavarovalnic na italijanskem področju, zlasti v Dalmaciji. Ze na zasedanju italijansko-hrvaškega stalnega gospodarskega odbora, ki je bilo ob koncu septembra v Benetkah, so o tem vprašanju v načelu razpravljali. Pričakovati je, da bodo podružnice hrvaških bank in zavarovalnic v novih italijanskih pokrajinah lahko nadalje poslovale, zasti ker nudi Hrvatska italijanskim zavodom in zavarovalnicam vsakršno možnost poslovanja na področju Hrvatske. — Nadalje poročajo iz Zagreba, da je bil na obnem zboru Saveza hrvaških denarnih in zavarovalnih zavodov izvoljen za predsednika generalni ravnatelj Prve hrvaške štedionice dr. Branko Pliverić.

— Reducirana oblačilna karta v Nemčiji. V Nemčiji so prav te dni delili prebivalstvu nove oblačilne karte za leto 1941/42. Kakor je znano, je Nemčija kmalu po izbruhu vojne uvedla oblačilne karte z veljavnostjo enega leta. Lanj v jeseni je bila izdana druga oblačilna karta, sedaj izdana oblačilna karta pa je že tretja. Nova oblačilna karta prinaša v primeri s staro nekatere omejitve. Medtem ko je stara oblačilna karta za leto 1940/41 imela 150 točk (kuponov), ima nova oblačilna karta le 120 točk, pri čemer so ostali nespremenjeni predpisi o tem, koliko točk odnosno kuponov je treba oddati za posamezni oblačilni predmet. Omejitve v racianiranju oblačil utemeljujejo nemški listi s tem, da je znatno narasla potrošnja vojske. Poleg tega zahteva pomanjkanje delovnih moči omejitve v tekstilni produkciji, kar nalaga vsemu prebivalstvu dolžnost štednje. Izdane so tudi nove določbe glede izkoriščanja kuponov odosno točk. Imetniki oblačilne karte smejo takoj izkoristiti 20 točk, potem pa po 20 točk vsako nadaljnje četrtletje. Glede končnih 40 točk bo šele pozneje objavljeno, kdaj in kako se bodo lahko izkoristile.

— Zamenjava bankovcev po 50, 20 in 10 din v Srbiji. Iz Beograda poročajo, da bo Srbska narodna banka vzela tokaj iz prometa bankovce bivše Jugoslovske narodne banke po 50 din. Ti bankovci so s takojšnjo veljavnostjo, to je s 14. oktobrom izgubili značaj zakonitega plačilnega sredstva in jih doslej nihče več ne sme sprejeti v plačilo. Srbska narodna banka bo te bankovce do skupnega zneska 1000 din zamenjala pri podružnicah, večje zneske pa bo zamenjala samo centrala. Zamenjani bodo samo taki bankovci, ki so prišli po zakoniti poti v promet. Nadaje poročajo iz Beograda, so pripravljani novi bankovci Srbske narodne banke po 50, 20 in 10 din, ki bodo takoj dani v promet. Stari bankovci po 20 in 10 din ostanejo zaenkrat še zakonito plačilno sredstvo ker bodo postopno vzeti iz prometa.

Dr. Clodius v Bolgariji

Sofija, 16. okt. s. Dr. Clodius, načelnik nemške trgovinske delegacije, ki je pred kratkim dosegel znane gospodarske sporazume s Turčijo, se je mudil dva dni v Bolgariji. Včeraj ga je sprejel kralj Boris. Snoti je odpotoval v Berlin.

Majhna škoda od angleških bomb v Nemčiji

Berlin, 16. okt. d. V noči od srede na četrtak je britansko letalstvo z manjšimi silami prodrlo nad zapadno Nemčijo. Kakor je bilo davi objavljeno s pristojnega mesta v Berlinu, so rušilne in zažigalne bombe, ki so jih odrgle na nekaterih krajih britanska letala, povzročile samo majhno škodo. Po dosedanjih ugotovitvah so bila tri sovražna letala sestreljena od nemških nočnih lovskih letal in od protiletalskega topništva.

Nad Francijo sestreljena angleška letala

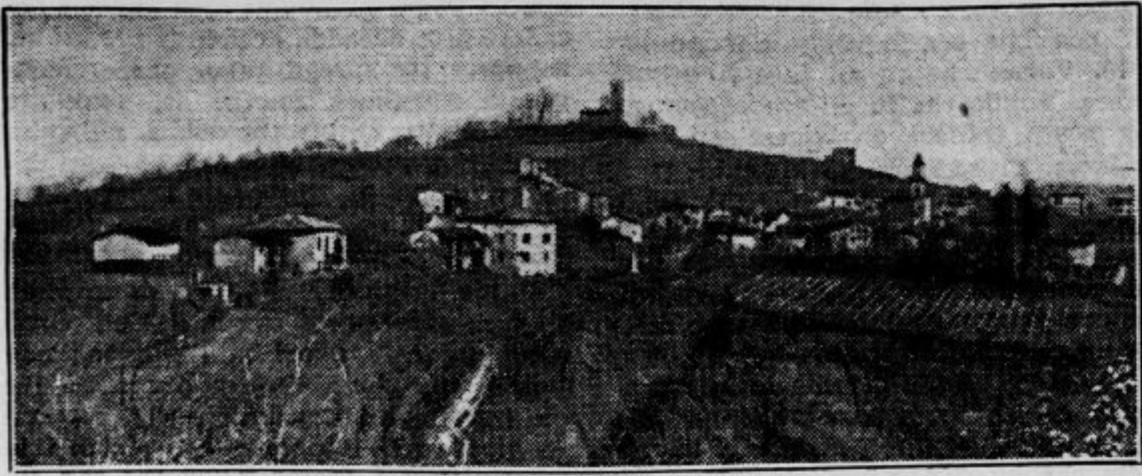
Berlin, 16. okt. d. S pristojnega nemškega vojaškega mesta javljajo, da je britansko letalstvo v sredo v prvih popoldanskih urah izvršilo več napadov na cilje ob francoski obali pri Le Havreu. Pri tej priliki je angleško letalstvo izgubilo po doslej znanih podatkih 13 aparatov. Nadaje je poskušalo britansko letalstvo napasti razne cilje na Holandskem ter ob Severnem morju. Od sedmih sestreljenih britanskih bombnikov jih je bilo pet vrste Bristol-Blenheim. Nemška lovška letala so v zračnih borbah sestrelila 6 sovražnih letal tipa Spitfire. Protiletalsko topništvo pa je sestrelilo še eno sovražno lovsko letalo.

Radio Ljubljana

PETEK, 17. OKTOBRA 1941-XIX.

7.30: Poročilo v slovenščini, 7.45: Slovenska glasba — v odmoru napoved časa, 8.15: Poročilo v italijanshini, 12.15: Opereta na glasba, 12.35: pianist Marjan Lipovšek, 13: Napoved časa — poročila v italijanshini, 13.15: Komunikle glavnega stana Oboroženih sil v slovenščini, 13.17: Kvarlet Jožek in duet na harmoniko Glob-Adamčič, 14: Poročila v italijanshini, 14.15: Orkestralni koncert vodi dirigent Arlandi, 16.00: Prenos koncerta iz papirnice Vevče, 17.15: Koncert Pavle Lovsetove, 17.30: Pesni in napevi (do 18.), 19: Tečaj italijanshine, poučuje prof. dr. Stanko Leben, 19.30: Poročila v slovenščini, 19.45: Komorna glasba, 20: Napoved časa — poročila v italijanshini, 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini, 20.35: Prenos iz dvorane ljubljanske Filharmonije: koncert komornega dueta Trost - Šlais, 21.25: Koncert operetne glasbe, izjava Radijski orkester pod vodstvom D. M. Šijanca ob spremljevanju basista Friderika Lupše, 22: Cramovi radiofonski poskusi, 22.45: Poročila v italijanshini.

Rebula se smehlja po vinorodnih Brdih

Quisca — Kojško

Gorica, oktobra

Rebula, pa sadje in cvet deklet.

Južno od Sabotina do Beneške in Furlanske ravnine, pa do Soče je niz valovitih brdja. Vinorodna pokrajina je to, glavna Brda. Okoli 133 kv. km obsega ta prehodni svet od Julijskih Alp k Furlanski in Beneški ravnini. Okoli 12.000 Bricev je v vsem svojem žitju in bitju navezanih na to prelepo zemljo. Slavna rebula raste in zori vse tle okoli. V davno zgodovino sega, saj je medanska rebula zabeležena že v zgodovinskih listinah 13. stoletja. Marljivo, delavni Brici se trdo, žilavo vbadajo po teh vinorodnih gričih, da iztisnejo iz njih čim več opojne rebule, ki je poleg češenj, breskev, hrušk in jabolk njih glavni dohodek, podlaga obstanka. 31.000 hi izvirne briške kapljice: to je povprečni letni vinski pridelek v Brdih. Mesece in mesece se pehajo in trudijo po goricah, da imajo jeseni čim lepšo, čim izdatnejšo »bendimo«, trgatve.

Slavna briška rebula se smehlja po vinogradih; tudi rizling vabi, pa tokajc in dalmatinka, ki sicer na teh tleh dobro rodi, pa tudi rada gnije. Letos je prišla nad Brda in Brice precejšnja preizkušnja. Spomladansko mrzlo vreme je zavrijlo, zamorilo cvetje. Sadija zaradi tega ni bilo toliko kakor sicer. Na Vnebohod je zabesnelo hudo neurje in se razdirjalo čez Snežatno, Kojško, Njivice, Števerjan in Planine. Toča se je vspalala na gosto, ledeni kosi so neusmiljeno udarjali in klestili po skrbno gojenih nasadih, s srčno toploto obdelanih goricah. V Planinah je potokla ludi krompir. Toda kar je bilo ohranjeno, je lepo in dobro obeta.

Okoli 15. oktobra bodo pričeli trgati, malo kasneje kakor sicer. Briški gospodarji in vinogradniki si dan za dnem ogledujejo gorice, pozorno motrijo zorenje in se pripravljajo na trgatve. V spodnjih Brdih od Dobrova pa tja do Krmna bo dobro. Tudi v Vipolžah in Kozani bodo lahko zadovoljni z letošnjo bendimo. V Zgornjih Brdih od Dobrova pa do Oslavja pa bo slabše. Toda lepo in čisto je, kar je ostalo do bendime. Po lesenih barakah, ki jih vidijo tu pa tam po briških goricah, ki jim Vipavci pravijo »bajte« in ki jim Brici niso namenili nobenega posebnega imena, že zbirajo orodje; vneto pripravljajo posodo, čisti sode. In tako bo zajelo sredi oktobra vsa Brda praznično trgatveno razpoloženje. Bendima bo, na katero čaka Brice neustrahovano leto, saj si ob dobri trgatvi lahko malo opomore, dočim ga slaba lahko za nekaj let pokoplje. Po starodavnih bendimskih običajih se bo razlegala bodra pesem po briških goricah; prijetno bo nadomeščala enolično pesem klopotev, ki ob bratvi odmeva po štajerskih vinogradih. V Brdih ne poznajo klopotev, tudi po Vipavskem ne; pač pa so Brici ponosni na svoja sveža grla, iz katerih bo pristrčno zorila bendimska popevka. V sedanjih resnih časih pa bodo izostale tradicionalne domače in vaške veselice, ki so bile ob času trgatve v navadi.

Kakor Vipavska dolina in vsa goriška okolica, tako so tudi valovita Brda oblagodarjena s prednostjo, ki jim jo je naklonila priroda: posebno ugodni podnebni, vremenski pogoji omogočajo sadju naglo, rano zorenje. Kakor iz Prvačine, Vrtojbe in drugih vipavskih naselbin, tako prihajajo v Gorico tudi iz Brd vsako leto prve češnje, ki jih izvažajo na vse strani. Pa tudi prve breskve, jabolka in hruške zorijo po slikovitih briških sadovnjakih in umno gojenih nasadih. Slive pa ne rodijo po Brdih. Zato jih Brici kupujejo drugod, jih potem olupijo, posušijo ter prodajo v Gorico in drugam. Letos so jih nakupili v Tirolah. Tako si Brici tudi s tem pomagajo skoz življenje. Svoj sloves pa imajo tudi briške žveplane češnje. Leta 1923. so jih poslali n. pr. v Ameriko za najmanj 5000 metrkah stotov.

In ta krasna Brda s svojimi milnimi vasicami, ki živijo predvsem od vinogradništva in sadjarstva, niso od včeraj. Že v sivi davnini je bila ta zemlja naseljena. V rimski dobi so bile to naselbine, kar lahko sklepamo po rimskem obzidju pri Števerjanu. V srednjem veku so potem sredi teh lepih vasic zrasli gradovi, od koder je fevdalna gospodstva uveljavljala ter širila svojo oblast nad Brdi. V Pevmji je bil in Kojškem, Števerjanu, Dobrovi, Cerovem in Vipolžah.

Toda zgodovina se je prevesila; danes se na nešteti gričih in goricah živo leskečejo slikovite briške vasi. Vrh hribčkov in gričkov se smehlja, sredi njih bele cerkve, kakor po Vipavski dolini Gradišče, Prvačina, Sv. Križ. Prijazne domačije so po večini enonastropne, mnoge imajo hišni hlinik. Strehe so komaj za spoznanje nagnjene. Vasi se vlečejo navadno ob cesti. Večkrat je s ceste strani tudi ograja, pred hišnim vhom bradja; gospodarsko poslopje je običajno priključeno domačiji.

In vsaka teh vasic in naselbin ima svojo zanimivost, posebnost: Pevma, ta čedna občestna naselbina s ličnimi, svetlimi hišami, ima krasno cerkev, ki je bila porušena med svetovno vojno. Z umetniško izdelanim glavnim oltarjem se ponaša in umetniškimi slikami. Oslavje krasni mogčen spomenik s kostnico padlih vojakov. Iz industrializirane Podgore je lep izlet na Kalvarijo, kjer je tudi spomenik v vojni padlim, iz St. Mavra in Podsabotina, pa na Sabotin ozir. k Sv. Valentinu. Števerjan se ponosno, krilat širi vrh števerjanskih gor. Oddol se lahko razgleda v vse smeri in dalje: pogled ti nese oddol tja do Snežnice in Ogleja, Krna in Triglava, Do-

gradu so gospodovali v srednjem veku Witelshachovi, Grenolohi, Attemsi in Teuffenbach. Od Smartna naprej te pripelje cesta v Dobrovo, kjer je pričetek Spolnih Brd. Medana, rojstni kraj dr. A. Gradnika in pohorskega poeta L. Zoržuta, je nekakšna metropola Sp. Brd. Veselo ji drugujeta lepa Biljana s Fojano in Kozbana z Golim Brdom, Mirnikom, Skrljevin, Dolnem ter gor Sv. Gendre, od koder lahko zreš do sinjega morja in daleč čez beneško ravnino.

V tem očarljivem svetu goric živi rod dobrih, skrbnih briških gospodarjev. V Brdih je potrebna, kakor v gorah ob Soški dolini, neverjetna žilavost za smotrno obdelovanje brlovitih predelov Rame in roke morajo biti močne, da zmorejo naporno delo. Žal ne morejo Brda preživljati vseh svojih sinov in hčera. Fantje in tudi moške hodijo na delo v Gorico, v cementarno v Saloni in drugam, dekleta pa v goriške in bližnje tovarne. Veselo počijo se spuščajo vsako jutro na kolesih dolji proti Gorici, ter prikolesarijo zvečer domov. Mnoge od njih pa potegne usoda v južnejša italijanska mesta, kamor gredo služiti.

Brda so v povojni dobi zelo napredovala. Mnogo so pridobila na svoji veljavi, otkar so bile preko Brd urejene široke, sodobne ceste, ki krajšajo razdalje med briškimi naselbinami. In za Brice, ki so navezani na najcenejše prometno sredstvo, na kolo, o katerem pravijo, da bi ga morali v Brdih dohvatiti, ako bi ga še ne bilo, so dobre, lepe ceste velikanskega pomena. Po njih se vozi Brice na biciklu, prevažajo pridelek in poljske potreščine, odvažajo v polnih sodih rebulo, najbolj dragoceni pridelek Brd, potem ko jo je prodal, da si kupi najpotrebnejše za nadaljnje življenje.

San Martino del Collio — Smartno v Brdih

Luka Jelenc — 85 letnik

V sredo 15. oktobra je g. Luka Jelenc, šolski ravnatelj v pok. v Ljubljani, obhajal redke življenjske jubileje — 85 letnico rojstva.

Rojen je bil sicer v preprosti kmetijski hiši v Dražgošah v Selški dolini, ki so ga pošiljali v tedanjo šolo v Železnike, kjer mu je bil prvi učitelj, seveda še stare šole, zdaj že davno pokojni, Levčnik. Od tod je prestopil v normalno v škofji Loki in potem na tedanjo srednjo šolo v Kranju in Ljubljani, a naposled (1877) na učiteljske v Ljubljani, katero je dovršil 1881. leta. Nastopil je takoj učiteljsko službo, na začetku par mesecev v litjskem okraju, odkoder je bil premeščen v Senčur pri Kranju. Tu je ostal do leta 1898., ko je napravil še izpit za meščanske šole in bil imenovan v Ljubljano, kjer je poučeval na raznih tedanjih šolah. Šele po vojni je bil imenovan za ravnatelja na novoustanovljeni meščanski šoli na Prulah. To mesto je zavezal do svoje upokojitve s šolskim letom 1923/24.

Pa Luka Jelenc ni bil le vesten in strog učitelj v šoli, bil je tudi deloven izven šole za razširjanje pouka in učiteljskih pravic; posvetil pa je tudi vse svoje sile delu za napredek naroda. Zato v tedanjih razmerah še ni dosegel mesta, ki mu je pripa-

dalo po njegovi sposobnosti. Bil je od leta 1896., po smrti Vojteha Ribnikarja, izvoljen za predsednika Zveze učiteljskih društev. To mesto je zavezal do začetka leta 1926., še dve leti po upokojitvi. Pa ne le v šoli, tudi zunaj je bil pravi delavec zanjo. Povsod pri vsaki priliki se je zavezal za šolo, nje razširitev pouka ter pravi in dokazoval ljudem potrebo šole še v časih, ko je vladalo med narodom povečini nekako nasprotstvo proti šoli. No, pa premagano je tudi to. Zdal je zdavnaj ni več te mržnje proti šoli. Nasprotno! Med našim narodom je takorekto izginilo malo dušje proti nji. In nasledki so vidni. Analiziraj to takorekto izginilo med nami.

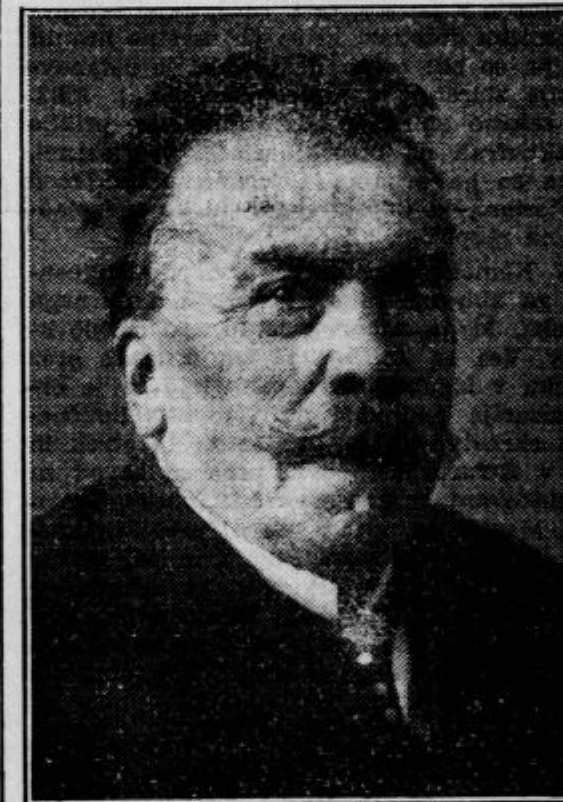
Zasluga za to gre naši šolski organizaciji oziroma njenim voditeljem in med temi zavzema eno prvih mest naš slavljenec. Luko Jelencu želimo še mnogo zdravih, veselih let!

Dvorni svetnik Julij Polec †

Včeraj smo na kratko zabeležili, da je v Kamniku v visoki starosti 90 let umrl nekdanji slovenski sodnik, dvorni svetnik g. Julij Polec, oče vseučiliškega profesorja, akademika dr. Janka in znanega kamniškega zdravnika dr. Julija Polca.

Pokojinik se je rodil leta 1852. v Ljubljani, kjer je obiskoval tudi srednjo šolo, pravne študije pa je dovršil na Dunaju. Svojo kariero je začel kot avskultant ljubljanskega sodišča, pozneje pa je služboval

kot sodni pristav v Logatcu in Kamniku ter kot okrajni sodnik na Brdu in v Kamniku. Pozneje je bil nekaj časa svetnik in nadsvetnik deželnega sodišča v Ljubljani.

V najtežjih političnih časih se je ob vsaki priliki izkazal kot polnovrednega, narodno zavednega moža. Leta 1911. je dvorni svetnik Polec odšel v pokoj, po prevratu pa se je preselil v Kamnik, kjer je zadnja leta preživel pri svojem sinu-zdravniku, spoštovan od vseh.

Julij Polec je bil že v drugi šoli intimen prijatelj Janka Kersnika in je imel velik, vzpodbuden vpliv na njegovo pisateljsko delo. Bil je tudi član družbe »Omegovec«, v kateri so se zbirali mladi literarni in publicistični talente ter pisali za »Slovenski narod«, ki ga je takrat urejal Jurčič. Za časa svojega službovanja v Kamniku se je poročil z gospo Ano, hčerko uglednega kamniškega trgovca Podrekarja, ki pa je že davno umrla.

Vsi, ki so dvornega svetnika Julija Polca poznali, mu bodo ohranili časten spomin. Hudo prizadeti rodni naši iskreno sožale!

Umrl je ljudski zdravnik

Doc. dr. Ivanu Robidu v spomin iz delavskih vrst

Kako vzvišen poklic je poklic zdravnika. Kadar je v nevarnosti najdražje: zdravje, se vsako zateka k njemu po pomoč. Koliko dobrega lahko stori zdravnik, če vestno in tudi s srcem pomaga, kadar je njegova pomoč tako zelo potrebna.

In pokojni docent primarij dr. Ivan Robida je bil zdravnik, ki je skrbel za svoje številne paciente po vseh in sru. Bil je pravi ljudski zdravnik, v katerega so bolniki verovali, ga spoštovali in cenili. Predvsem preprosti ljudje so ga smatrali za svojega, za tolažnika, za rešitelja iz najtežjih težav.

Kot zdravnik socialnega zavarovanja je imel številne paciente zlasti v delavskih vrstah. Znal je vedno točno presojati, odkod toliko živčevja in duševnih bolezni v tem stanju. Slaba prehrana, obupne steno-vanje razmere, strah pred pomankljajem in tudi dejansko pomankljanje samo so čimtelji, ki povzročajo predvsem težava obolenja. To zdravila ne pomagajo mnogo! Mir, urejene razmere so podlaga za zdravje. Žal v to smer ne more uspešno posegati zdravnikova roka. Kolikor pa je mogel kakor koli pomagati, je blagi pokojnik rad storil. In že to, da je razmere med delavci dobro poznal in pravilno pre-sojal vzroke duševnih in živčnih obolenj,

mu je prineslo polno zaupanje in simpatije ljudi.

Kako zelo priljubljen je bil pokojnik baš v delavskih vrstah, se je jasno pokazalo, ko je moral v pokoj. Tedaj se je delavstvo zavezalo, da bi ostal zdravnik delavskega zavarovanja kljub svoji visoki starosti. Trudilo se je, da bi bil ta ljudski zdravnik ohranjen delavstvu.

Zdal je dobrotli, socialno čuteči zdravnik odšel v večnost in trpeči pacienti iz delavskih vrst so z njim mnogo izgubili.

*

Kakor je bil pokojni docent primarij dr. Ivan Robida v življenju skromen in tih, takšno je bilo tudi njegovo slovo od Ljubljane: brez govora in petja, zato pa toliko bolj resnično občuteno v srcih množice, ki ga je spremljala na poslednji pot. Velika številna vencev je pričalo kako je bil pokojnik priljubljen med nami vsemi. Na lastno željo je dr. Robida pričakal svojega zadnjega romanja v mrtvašnici splošne bolnice. Ko je duhovščina opravila prve žalne molitve je po Zaloški cesti in dalje proti Sv. Križu krenil velik, dolg spreved. Razen globoko užalostene gospe vdove in ostalega sorodstva so stopali za krsto v častnem številu njegovih stanovskih tovariših z zastopniki Zdravniške zbornice na čelu mestno občino je zastopal podžupan dr. Ravnihar Slovensko Matico predsednik dr. Lončar prisotni pa so bili, razume se, tudi zastopniki vseh naših zdravstvenih ustanov z medicinsko kliniko na čelu V poznem, sončnem pomolčevju so na božji ajvi sredi ljubljanskega polja zagrmle grude na krsto. Dr. Ivanu Robidu bomo na veke ohranili časten spomin

NISEM VREDEN ...

Ko je Henrik IV. nekemu plemiču pripeljal red sv. Duha, je plemič, kakor je bila navada, izgovoril evangeljske besede: »Gospod, nisem vreden ...«

»Vem, da nisi, je rekel kralj, »a tvojo stric me je prosil.«

SPORT

Borba za točke gre dalje V nedeljo III. kolo s petimi točkami

Prihodnja nedelja bo že tretja zaporedna v tekmovanju za jesensko prvenstvo Slovenske nogometne zveze in tudi to pot bo na sporedu pet prvenstvenih srečanj, in sicer tri v I. in dve v II. razredu. Po trenutnem stanju v prvenstveni tabeli do sedaj v tej konkurenci še ni bilo nobenega preluhlega presenečenja, pa tudi potek dogodkov samih ni prinesel nič nepričakovanega. Obe nedelji, ki sta že za nami, sta nudili na vseh igriščih precej skromne igre, zato pa je bilo tu in tam nekaj nesportnih prizorov, ki so vrgli slabo luč še na ono malo nogometnega znanja, kar so ga mogli naši nogometaši pokazati v začetku letošnje sezone.

Kdo ve, ali bo to nedeljo kaj drugače? Moštva, ki nastopajo, so ista kakor preteklo nedeljo, to v drugih kombinacijah ter s to spremembo, da bo to pot namesto Svobode odn. Grafike prost novomeški Elan, tako da bodo v vseh razredih nastopila samo ljubljanska moštva. Spored, čigar podrobno razdelitev bomo še objavili, obsega naslednje dvojboje:

Hrvatski atleti v Osijeku in še kaj

Nedavno so se v Osijeku sestali atleti zagrebškega železničarja in domačega Zrinskega, kjer so domačini tesno zmagali s 57:55 točkami. Najboljša rezultata sta bila dosežena v teku na 100 m, kjer je zmagal Gal iz Osijeka s 11:2 in pa v skoku v višino, kjer je bil prvi Bach, prav tako iz Osijeka, s 180 cm. Ostali rezultati so bili precej povprečni, in sicer kakor sledi: na 200 m 24,6, v kroglji 11,51, v skoku v daljino 6,58, v teku na 800 m 2:10,7, v teku na 1500 m 4:28,1, v metu kopja 48,49, v metu diska 31,96 m, v troskoku 11,25 m in v stafeti na 4 x 100 m 46,8.

V Amsterdamu je bila v nedeljo velika atletska prireditelja, ki so jo organizirale nemške zasebne čete in na kateri se je zbralo do 40.000 gledalcev. Na startu so bili vsi najmočnejši nemški atleti, ki so se povsod plasirali na vidna mesta. Glavni izidi tega velikega mitinga so bili: na 100 m Scheuring 10,5, na 200 m Scheuring 21,5, na 800 m Harbig 1:50, na 1500 m Frisch 4:07, v kopju Blask 55,75 m, v kladivu Flinkerbusch 51,03 m in v skoku v daljino Trippe 6,82 m.

Svedski atlet Sven Eriksson je nedavno presenetil z odličnim uspehom v metu kopja v Norbergu. Znan metalec je dosegel redko znamenje 71,99 m in s tem tudi nov svedski rekord.

V madžarskem nogometnem prvenstvu so imeli v nedeljo na sporedu IX. kolo, v katerem je bilo najvažnejše srečanje med moštvo VMFC in Ferencvárosom v Csepelu. Domačini so zmagali nad slabim moštvom iz Pešte, ki je nastopilo z nekaj rezervami, čisto zaslužno s 3:2. Ostali rezultati tega dneva so bili: Szolnok : Gama 4:0. Szeged : Ujpest 2:2. Dimavag : Salsgarban 4:2. Elektromos : UAC Novi Sad 4:2 (eno izmed novodobnih moštev sodeluje torej že v madžarskem prvenstvu) in Kispest : Kolosvar 2:1.

Mariborski železničarji so bili preteklo nedeljo s svojimi nogometaši na izletu v Graz, kjer so v predtekmi pred obvezno tekmo med FC Wien in Sturmom nastopili v prijateljski tekmi proti stanovskim tovaršem iz Graza. Tekma se je po precej razburljivem poteku končala neodločeno s 4:4 (3:3). Mariborčanom je šlo sprva zelo slabo, pozneje pa so izenačili velik naskok domačinov in se tako obdržali do konca tekme. Graščani bodo prihodnjo nedeljo vrnili tekmo na mariborskih tleh.

Kakor smo že zabeležili, se bo jutri v Wiesbadenu začel ženski teniški dvoboj med Nemčijo in Italijo za donavski pokal. Nemčijo bodo v tem srečanju zastopale igralke: Rosenow, Kappel ter Thiemens in Buss, za Italijo pa bodo igrali Tonelli, San Donnino in Quintavalle. Zanimivo je, da nova italijanska prvakinja Bossi-Ulstein, ki je po rodu Nemka, ni bila določena v italijansko reprezentanco.

SK Grafika. V petek od 16 ure dalje strogo obvezen trening.

Rdeči križ poroča

Pošto naj dvignejo na Tyrševi cesti 11/1: Aman Ivanka, Solo 7, Auer Fani, Knaflijeva 8, Bobič Ferdinand, Puccinijeva ul., Er-nath Ivan, Tyrševa 211. Furlan Anica, Sv. Petra 29, Grasselli Norbert, uradnik »Croatice«, Grčar Luša, Kongresni trg 9. Grenko Matevž, Vzajemna zavarovalnica, Gregorc Metod, kurilnica, Zrom Bogdan, Celovška c. 30, Ham (Hanc) Franjo, mestno pogl., Hlojčnik Franjo, Langusova 29. Ivančič Ana, Pred škofijo 12, Jančič Marija, Poljanska 54, Jeras Ivan dn. družbe »Sklad-kor«, Juvanec Stana, Glinška 9, Kalan Vi-da, Miklošičeva 6, Kaluža Marica, Gospo-ska 5, Kogej Joža, dipl. jur., Kos dr. Franc, etnografski muzej, Košir Jožica, Tyrševa 75, Kovča dr. Franc Trstenjakova 2, Las-bacher Anton Lenarčič Ana Poljanska 15, Lileg Milica, Slomškova 12, Mikuletič dr. Fortunat, Mikuz Slava Trubarjeva 2, Možina Jospina, Večna pot 5, Oblek An-ton, Marijin trg 4, Pečnik Mojca in Vera, Trnovska 23, Peterin dr. Stane, Cankarje-vo nabrežje 10, Pielič Ivan, Pogačarjev trg, Popovič Zdravko, Križevniška 11, Pro-chazka Minka, Gorupova 8, Rebec ing. Di-mitrij, Tyrševa 82, Savinšek Jaka, Sote-ska 10, Smerkelj Anton semeničar Stoji-čević dr. Aleksander, Gradišče 8, Subic ing. Josip, žel. dir., Sušteršič Mirko, Mari-borska ul., Zei Zlatko Učiteljski dom, Upravišstvo Glasnika srca Jezusovega.

Sveger Rezi ima nekako obvestilo o svoj-ich iz Šmarja pri Jelšah. Dvigne naj ga v tajništvo. Gospa Golja Katarina naj se zgleda v tajništvo pravtako radi nekega ob-vestila. ga. Sone Silvestra, vdova, naj se zgleda v tajništvo radi nekih informacij. G. Sone Rinc naj dvigne vrtno pošto na ime Sone Zoran v tajništvo.

Gospod Kavčič Vladimir, Linhartova 9, naj dvigne kovčeg iz Beograda.

V počaščenje spomina prijatelja docenta dr. Ivana Robide je daroval prof. Rudolf Groselj Rdečemu križu L 100.—, Iskrena hvala.

med Svobodo in Ljubljano, med Jadranom in Marsom ter med Grafiko in Hermesom.

Favoriti v teh treh tekmah so vsekakor moštva, omenjena na drugem mestu, torej ona, ki bodo morala oditi v gostovanje na tuj igrišča, id pa jih njihovi naspotniki ne njejle sploh nimajo. Kolikor smo mogli pregledati naše enajstoričje doslej, skraj ni verjetno, da bi to kolo prineslo kaj iz-rednega, tako da bodo najbrž po dve točki dobili Ljubljana, Mars in Hermes ter bo Ljubljana še nadalje ostala v vodstvu prvenstvene tabele. To so napovedi...

V II. razredu sta za nedeljo določeni dve prvenstveni tekmi, in sicer med Slavijo in Mladiko ter med Mostami in Korotanom. Vse štiri enajstoričje so bolj ali manj izenačene, predvsem pa hudo borbene, tako da je težko reči, kateri izmed njih bo sreča bolj mila, pri čemer je gotovo eno, da bodo borbe ogrožene in napete do zadnjega udara.

Hellström ima spet nov rekord

Na 5000 m švedski najboljši čas — 14:15,8

Pred kratkim smo na tem mestu zapi-sali nekaj vrst o novi švedski nadi v atle-tiki, mlademu Broru Hellströmu, češ da se ni dosegel višja svojih sposobnosti in o katerem bomo v kratkem silili spet kaj novega. In res se je, prej kakor smo misli-li, zgodilo tako...

Preteklo nedeljo se je Bror Hellström udeležil nekega mitinga v Stockholmu in tam startal v teku na 5000 m ter dosegel čas 14:15,8, ki je obenem nov švedski re-kord na tej progi. Če bi vreme ne bilo ta-ko hladno kakor je bilo ono nedeljo, bi bil najbrže Hellström prevrnil pri tej priliki tudi svetovni rekord, ki ga brani Finec Mäki, ne pa samo državni rekord iz rok Emrica Kälarna (14:18,8).

Hellström je v tem teku pokazal ču-de-že; v zasledovanju izvrstnih tekačev An-dersona in Nilsona se je do 2000 m držal v tempu, ki je bil samo za dobro sekundo slabši od onega, ki ga je zabeležil Mäki, ko je postavljaj zadnji svetovni rekord. Ome-njena trojica je menjaje se v vodstvu do-segla naslednje čase: na 800 m 2:43,4, na 1500 m 4:09,8, na 2000 m 5:37,8 in na 3000 m 8:34,7.

Po končanih 2000 m je začel mraz močno vplivati na atlete in od tedaj je začel tudi tempo popuščati. Takrat nekeje je Nilson izstopil in tako je Hellström ostal sam na progi, za silo pa se ga je držal samo še Anderson, ki pa je tudi prvič šel na tako dolgo pot in kazal vsak čas, da bo zaostal. Do 4000 m je Hellström potreboval 11:27, v zadnjem krogu pa je spet pospešil tem-po in sam rezal cilj, potem ko je pustil svojega nasprotnika za 24 sekunde za se-boj.

Podrobni izidi tega dramatičnega teka so bili naslednji: 1. Hellström 14:15,8, 2. An-derson 14:18,2, 3. Flodquist 14:48,2, 4. Pe-ttersson 14:56.

Podrobni časi primerjani s svetovnimi re-korderjem Mäkijem so bili naslednji:

	Mäki	Hellström
800 m	2:13	2:09
1000 m	2:46	2:43,4
1500 m	4:11	4:09,8
2000 m	5:39	5:37,8
3000 m	8:32,5	8:34,4
4000 m	11:24,5	11:27
5000 m	14:08,8	14:15,8

V ostalem je bilo minulo nedeljo na Švedskem doseženih še nekaj ome-mbe vrednih izidov, med njimi v skoku v višino znamke 1,95 m, v skoku v daljino znamka 7,24 m, v teku na 400 m z zaprekami čas 54,3 in v metu krogle daljina 14,34 m.

Slovenska kolesarska zveza Ljubljana (službeno). Redna seja upravnega odbora bo v petek 17. t. m. ob 19. v kavarni Voe-pernik, Stari trg 34. Pozivajo se vsi od-borniki in tudi predsedniki kolesarskih klub-ov, da se te seje sigurno in točno udele-žijo. Posebno se pa pozivajo gg. Schweitzer, Šilbar, Gašperšič, šerjal. Torej naj in točno. Tajnik Slovenske kolesarske zveze,

Borbe v polarnih sijih

Poleg drugih predelov ruske fronte zbuja v teh tednih pozornost tudi najsevernejši predel za tečajnikom krogom, od koder so poročali, da so združene nemško-finske čete presekale Murmansku zvezo z ostalim ruskim ozemljem.

Prve borbe v teh krajih so se vršile za časa rusko-finske vojne 1939/40., in sicer v zimskem času, kar je zbuja še posebno pozornost. Bilo je namreč prvič, da so se moderne armade spopadle na ozemlju in v okoliščinah, ko vlada dolge tedne skoraj popolna tema, ki jo le od časa do časa razsvetljujejo žarki mesečine ali še svetlejši žareči snopi severnega sija. Bil je na finški strani obupen boj proti silni premoči, ki se je na koncu za Fince častno.

Danes se vršijo borbe med »dolгим dnem«., ki traja ob tečajniku 24 ur, dalje severneje, ob obalah Ledenege morja pa 6 do 7 tednov. Poleg Fincev se borijo nemške čete, ki so prebile svoje prve preizkušnje na visokem severu ob času bojev za Narvik.

Klimatske prilike tega bojišča so v Evropi le malo znane. Razen tega so v poedinih pasovih visokega severa različne, saj gre za ogromna ozemlja. Samo polotok Kola je s svojimi 144.000 štirjaskimi kilometri n. pr. enako razsežen kakor ozemlje bivše Češkoslovaške, Vzhodna Karelija pa ima isto tolikšno površino.

Podnebje ledenomorske obale polotoka Kola določa odcep Zališkega toka. Ta morski tok je baš v mrzlem letnem času najtoplejši, zato so pristanišča Kola prosta ledu. V sosedno Belo morje topli Zališki tok ne prihaja, zato zaledeni to morje v zimskem času za 5 do 6 mesecev. Belomorsko pristanišče Kandalakša, ki je na Koli nekoliko sto kilometrov južneje od Murmanska, je n. pr. pol leta zaledeno, Murmanski pa nima ledu. Učinki Zališkega toka se kažejo seveda le na ožjem obalnem pasu s širino 20 do 60 km. Zimske temperature se znižajo tu le izjemno pod 15 mrzlotnih stopinj, v notranjosti Kola pa vladajo neredko temperature 50 stopinj pod ničlo, včasih pa tudi 60 stopinj. Ko v polnoladnem času zopet prisije sonce, vlada na hribovih Kola pravo alpsko podnebje. Na soncu je toplo, v senci pa utegne biti istočasno 30 stopinj pod ničlo.

Poletje je v notranjosti dežele kratko, toda krepko in bistveno toplejše nego ob obali. V juniju in juliju izmerijo neredko do 30 stopinj toplote. Le če se okrog polnoči sonce zniža na obzorju, pade temperatura na nekoliko stopinj toplote. Nenadno vremenski preobrat pa v teh širinah niso redki, vendar pa vlada v juniju do srede avgusta, ko se pojavijo prve nočne zmrzali, večinoma lepo vreme. Dolgi dan vpliva na ljudi pozitivno, ni jim treba več toliko spanja. Pet do šest ur spanja jim popolnoma zadostuje, tudi če opravljajo naporno delo. Na visokem severu vidiš neredko

majhne otroke, ki se igrajo ob dveh zjutraj na cesti!

Podnebje okraj tečajnika nazivajo medicinci svetlobno ali žarilno podnebje. V svetli polovici leta je izredno zdravo, zato ni čudno, da ustanavljajo tam zdravilišča za jetičnike. Rast večine rastlin se zavoljo stalnega sončnega obsevanja pospeši za kakšno tretjino. Dolgi dan je na visokem severu doba stopnjevanega življenja.

Največja nadloga pa so v tistih krajih komarji. Posebno v močvirnih predelih živijo v nepojmljivo gostih rojih. Le v hladnejših nočnih urah ali v vetrovnem vremenu preneha ta nadloga mučiti ljudi.

Po svoji pokrajinski strukturi predstavlja Kola in Vzhodna Karelija najsevernejša Skandinavijska in Finska. Vzhodna Karelija se niža proti Belomu morju, ki so njegove obale ploske in večinoma močvirnate. Najvišje vzpetine do 700 m nahajamo na severozapadu. Deželo pokriva po treh četrtinah borov in smrekov gozd, a tudi breze vztrajajo v njenem podnebju. Te

gozdove prekinjajo mnogi tisočji velikih in malih, večinoma podolgovatih jezer, ki imajo spet skalne otoke.

Polotok Kola je kakšnih 140 m visoka planota iz granita in gnajza. Na njenem zapadu se vzpenjajo hribovi 900 do 1100 metrov visoko. Namestila so se okrog Mondorskega jezera. Številne reke imajo mnogo brzic in slapov. Vzhodni del Kola je bolj plosnat, čeprav nahajamo tudi tam za laponska ozemlja značilne podolgovate in zakrožene vzpetine. Ta vzhodni del pokriva močvirja, barine in nešteta majhna jezera.

Vsa važna pristanišča ter industrijski kraji so na Koli v zapadnem delu. Gozd pokriva le tretjino polotoka. Severni gozd pa ni gost in ima le malo podlesja.

Stari Normani, ki so že pred mnogimi stoletji prodrli do Kola, so jo imenovali »deželo svetlobe«. Ta označba je prav dober. Nasprotje med skopo, trpko deželo in čarobnim svetlobnim ter barvnim bogastvom, ki ga ustvarja noč, zapuška močan, nepozaben vtis.

Darovateljice bele krvi

Mnogo je govora o darovalnih rdeči krvi, ki rešujejo s svojo dragoceno tekočino človeška življenja. Manj je pa znano skromno in tiho delo, ki se vrši v porodnišnicah, v otroških bolnišnicah in v zavodih za podpiranje mater z darovanjem bele krvi, ki naj reši življenje kakšnemu novorojenčku ali otroku brez edine naravnega, nenadomestljivega, življenjsko važnega živila: materinega mleka.

Vedeti je treba, da doslej ni bilo mogoče izdelati iz raznih živalskih mlečnih vrst mleko, ki bi imelo iste fizikalno-kemične in biološke lastnosti kakor človeško mleko — tudi če tvrdke, ki proizvajajo živila, drugače velijo. Toda v primeru potrebe bi mogli poklicati pač kakšno dojiljo na pomoč? Odgovor na to vprašanje je ta, da izbira dojilje ni vedno priporočljiva, kajti to je zvezano z različni težavami in nevarnostmi, ki jih pediatri dobro poznajo, široko občinstvo pa premalo.

Marsikakšen otrok ne potrebuje ženskega mleka za daljši čas. V mnogih primerih mu je potrebno za trenutek ali za nekoliko dni, kakor se dogaja v primeru otrok, ki so jih vzredili z umetno hrano, a jim je treba vendarle človeškega mleka, dalje v primeru nedonošenih otrok, ki niso zmožni sesati, ali pa tedaj, če mati zavoljo trenutne bolezni, skopega izločevalnega dela mlečnih žlez ali drugih razlogov ne more dojiti. Marsikateri slabo prehranjeni otrok tudi ne prenese kravjega mleka in njegovih proizvodov. Itd. V vseh teh primerih je treba

detetu pomagati s svežim mlekom iz prs dojenčih mater, ne pa iz prs poklicnih dojilj. Preden zadavni zavodi sprejmejo kakšno novo darovalateljico bele krvi, jo zdravniško skrbno pregledajo, preiščejo njene moralne in gospodarske okoliščine ter zdravstvene razmere v njenem stanovanju. Tudi potem, ko jo sprejmejo, jo z njenim zarodom vred sistematsko nadzorujejo. Mleko, ki ga nudijo te darovateljice, zdravijo z največjo skrbnostjo, da ostane čisto in zdravo, ter ga porabijo čim prej, ker je daljše konserviranje ženskega mleka zelo težko in drago. Samo ob sebi je umerno, da to mleko tudi pregledujejo glede stopnje njegove kislosti, glede količine vode in tolsche v njem ter glede njegove nepomešanosti, kajti tu in tam se je zgodilo, da so nepoštenke ženske skušale svojemu mleku primesti kravjega.

Zbiranje ženskega mleka za svrhe, ki smo jih zgoraj omenili, si je izmislil l. 1910. dr. Emerson v Bostonu, l. 1913. ga je začel prakticirati dr. Hoobler v New Yorku in Detroitu, l. 1925. se je za stvar pozanimal Bauza v Montevideu, a l. 1927. so jo uvedli na ginekološko kliniko v Erfurtu in kmalu potem v Magdeburgu. Dve leti prej so v Buenos Airesu osnovali centralo za zbiranje ženskega mleka, l. 1931. pa v Bratislavi. V Italiji je pediater prof. Meynier, ravnatelj otroškega oddelka bolnišnice Marije Viktorije v Torinu, že l. 1926. dajal ženskega mleka detetom, ki so jih umetno hranili ali pa so bili bolni. Propagiral je ustanavljanje zbiralnic za takšno mleko, l. 1933. so takšno zbiranje od prilike do prilike prakticirali na otroški kliniki v Florenci, nato so ga organizirali sistematsko med materami, ki dajejo svoje mleko brezplačno na razpolago ali pa proti plačilu.

V Nemčiji delujejo že leta posebni centri za zbiranje in steriliziranje materinega mleka, ki ga naberejo letno nad 50.000 litrov. Vsa ta količina bi šla drugače brez haska v izgubo. Predlansko leto se je organizacija podredila narodno socialističnemu skrbstvu za zaščito mater in otrok in so v Erfurtu ustanovili poseben zavod za raziskovanje in konserviranje ženskega mleka. Matere, ki oddajajo svoj presežek mleka, dobivajo za vsak liter 2 in pol marke odškodnine. Cena dragocenega hranila je razmeroma visoka, toda bolniške blaginje imajo nalogo, da jo delno poravnajo, zato gre nabrano mleko v korist tudi otrokom neimovitih družin.

Cesta dveh morij

Po mnenju slovitega švedskega potovalca dr. Svena Hedina, bi se dala starodavna kitajska »svilna cesta« preurediti v moderno avtomobilsko cesto, ki bi spajala dve svetovni morji in dve celini. Evropski del te ceste bi bil v glavnem že dograjen s transevropsko cesto iz Ostendeja preko Bruslja, Kölna, Dunaja, Budimpešte in Sofije do Carigrada. V pošto prihaja tudi odcep iz Budimpešte do Konstanca na Črnem morju. Celotna proga v Evropi bi se dala dograditi v razmeroma kratkem času in brez posebnih stroškov. Drugo pa je seveda za ureditvijo azijskega dela.

nostnega občutja. Da se omejimo le na nekatere primere n. pr. na staro gotško slikarstvo. Mar ni Giotto najpopolnejši tvorec ekspresivnega občutja? V Leonardu da Vincijevih delih je najjasnejši videz, kako je ekspresivno sledil slutnjam globlne narave, kakor v Michelangelovi monumentalnosti in v Tintoretovih delih, katera prevzamejo človeka s svojo notranjo vsebino, ki jim je jo vdahnili s svojim ekspresivnim čustvom.

Kakor rečeno, ekspresionizem nima svoje določene zunanje oblike. Izraža se v vsaki resnični umetnini, katera je nastala iz umetnikove notranje moči in je s čustveno kompozicijo duhovno izražena skrivnost narave, ne samo njen zunanji prikaz in odsev. Tudi mnoga dela slovenske umetnosti izpričujejo to resnico, ne glede na to, kako so formalno izvršena; tako tudi Pavlovčeva.

Fran Tratnik

Finžgarjev

„Gospod Hudournik“

Družba sv. Mohorja, ki je prenesla svoj sedež v Ljubljano, je izdala kot 115. zvezek Mohorjeve knjižnice zbirko novih povesti F. S. Finžgarja »Gospod Hudournik« (160 str., z ilustracijami Nikolaja Pitrnata. Že ob nedavni sedemdesetletnici zaslužnega predstavitelja starejšega rodu slovenskih pripovednikov, člana Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, ter v razgovoru s Finžgarjem, ki ga je priobčil »Naš rod«, je bila napovedana ta knjiga, sad pisateljevih večernih let. V nji so namenjane tri povesti: »Hudournikova miška«, »Hudournikova polha dva« in »Hudournikov Lisko«. Teh trije povesti predstavljajo nekako celoto, saj so

Italijanski tečaj

XCTV

Primeri za vajo v rabi sosledice časov

E' possibile che io venga dopoprano da te. Vorrei che tu mi facessi questo piacere. Voglio, che tu mi creda sempre. Non posso credere che quest'uomo sia colpevole. Ti scriveranno affinché tu li aiuti. Mi hanno scritto affinché voi li aiutaste. Luigi è uno dei più dispettosi ragazzi che io abbia mai conosciuto. Voi non pensavate che noi fossimo assenti. Nessuno penserebbe che lei avesse delle preoccupazioni. Voi veniste da me sebbene nevicasse. Noi fideremo in voi qualunque cosa accada. Avevamo supposto che voi aveste sbagliato strada. E' impossibile che io abbia sbagliato. Non era certo che noi acquistassimo la casa. Sarebbe stato possibile che io commettessi un grand'errore. Ha desiderato che il suo figlio riprenda gli studi. Si spera che il malato guarirà. Non penso che essi abbiano parlato sul serio.

Vocaboli.

Dopoprano popoldne, colpevole kriv, aiutare qd. pomagati komu, Luigi Lojze, dispettoso zloben, assente odsoten, nessuno nihče, lei = ella, la preoccupazione skrb, nevicare snežiti, fidare in qd. za-

Un campione dimenticato — Pozabljeni prvak

L'ex-campione mondiale di pugilato Gene Tunney, oggi direttore di una banca americana — Bivši svetovni prvak v boksanju Gene Tunney, danes ravnatelj neke ameriške banke

Smrtna ura

Večini ljudi odbije »smrtna ura« v času od 18. do 6. zjutraj, torej ponoči. To je ugotovil prof. S. Frey, ki je proučil 500 primerov smrti. Število smrtnih primerov v večernih, nočnih in jutranjih urah je proti številu smrtnih primerov v dnevnem času v razmerju 1,7 proti 1. Zanimivo je v zvezi s tem dejstvo, da je umrljivost v poedinih mesecih, kakor tudi v poedinih letnih časih prilično ista.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Hišni oskrbnik je odšel k zobozdravniku. Zdravnik mu je pogledal v usta: »Kateri zob vas boli?« Hišni oskrbnik je zajčal: »Tisti v prvem nadstropju, levi hodnik, tretji od desne, če pridete noter.«

Gospod Čebular je zahteval, da mu dolžnik plača zaostali obrok.

Ker ni nič pomagalo, je poslal slo: »Pojdite k gospodu Kovaču v Krojaški ulici in zahtevajte ostalih dve sto lir.«

Sel je odšel. Sel se je vrnil: »V Krojaški ulici stanuje pet Kovačev.«

»Nu, in...«

»Nu, in obiskal sem vseh pet, toda nobeden ni hotel biti naš Kovač. Eden je postal celo nad vse surov in me je vrgel skozi vrata...«

»Ta je pravi!« je vzkliknil gospod Čebular.

upati v koga, qualunque cosa karkoli, accadere p. r. accadì, accadesti zgoditi se, supporre (se spreja kakor porre) domnevati, sbagliare zmotiti se, sbagliare strada zaiti, acquistare dobiti, nabaviti, kupiti, commettere un errore narediti napako, zmotiti se, riprendere zopet začeti, lo studio nauk, učenje, guarire (-isco) ozdraviti, ozdraveti, sul serio resno, zares.

Vaja: Postavite nedoločnike zavisnih stavkov v primeren čas in naklon: Sono certo che egli vivere in Italia, ma non sono sicuro che abitare a Roma. So che tuo fratello trovarsi in Francia, suppongo anzi (celo) che in questi giorni trovarsi a Parigi. Siamo sicuri che essi arrivare oggi, è possibile che arrivare prima di mezzogiorno. Tutti dicono che (tu) essere colpevole, ma a me pare che tu essere innocente. Sono persuaso (preparato) che essi essere in casa, ma può darsi che io sbagliare. Bisogna che i genitori lo castigare (kaznovati), è il ragazzo più indocile (neukroten) che esistere (obstajati, biti).

Vezni naklon v glavnih stavkih - Congiuntivo nelle preposizioni principali.

V glavnih stavkih rabimo večših vezni naklon, da izrazimo željo, povelje ali dopustitev: Dio sia lodato! Bog bodi zahvaljen! Lo puniscano, se merita! Naj ga kaznujejo, če zasluži! Dio ti guardi! Bog te obvaruj! Capiti quel che capiti! Naj se zgodi karkoli. Sia come sia. Bodi to kakorkoli. Vollesse il cielo! Dal Bog! Voglia il cielo che tu possa guarire presto! Dal Bog, da kmalu ozdraviš! Pri tem izraza sedanjik izpolnivo željo, za neizpolnivo željo se rabi Imperfetto, stavke se začne lahko z veznikom »se«: Se la buona mia madre visse ancora! Magari venisse! Da bi le prišel!

PROVERBI

Quel che non so, è come non fosse. Se il giovane sapesse e se il vecchio potesse, non c'è cosa che non si facesse. Se non ci fosse il se e il ma, si sarebbe ricchi.

Se ognuno spazzasse da casa sua, tutta la città sarebbe netta.

Non fu mai si bella scarpa, che non diventasse una ciabatta.

Vocaboli: Spazzare pometati, netto čist, diventare postati, la ciabatta pošvedran star čevljev.

A NEKDOTA

Znamenitega anatoma in kirurga Virchow-a so poklicali k bogatemu bankirju, ki se je bil urezal v prst. Virchow je našel pacienta vsega bledega in trepetajočega po vsem telesu. Kmalu pa je ugotovil, da je bila rana majhna in zelo nedolžna. Jezilo ga je, da so ga nadlegovali zaradi takšne malenkosti, ko je imel drugega dela več kot preveč, a se je obvladal, zapisal je hitro recept in dejal: »Pošljite s tem svojega slugo v najbližje lekarno, toda čim hitreje, ker se silno mudi.«

Bankir je še bolj poblede. »Ali je res tako hudo, gospod tajni svetnik?« je vprašal.

Virchow je dejal z resnim glasom: »Na žalost je, kajti drugače se ranica sama ozdravi, še preden bo obliž tu!«

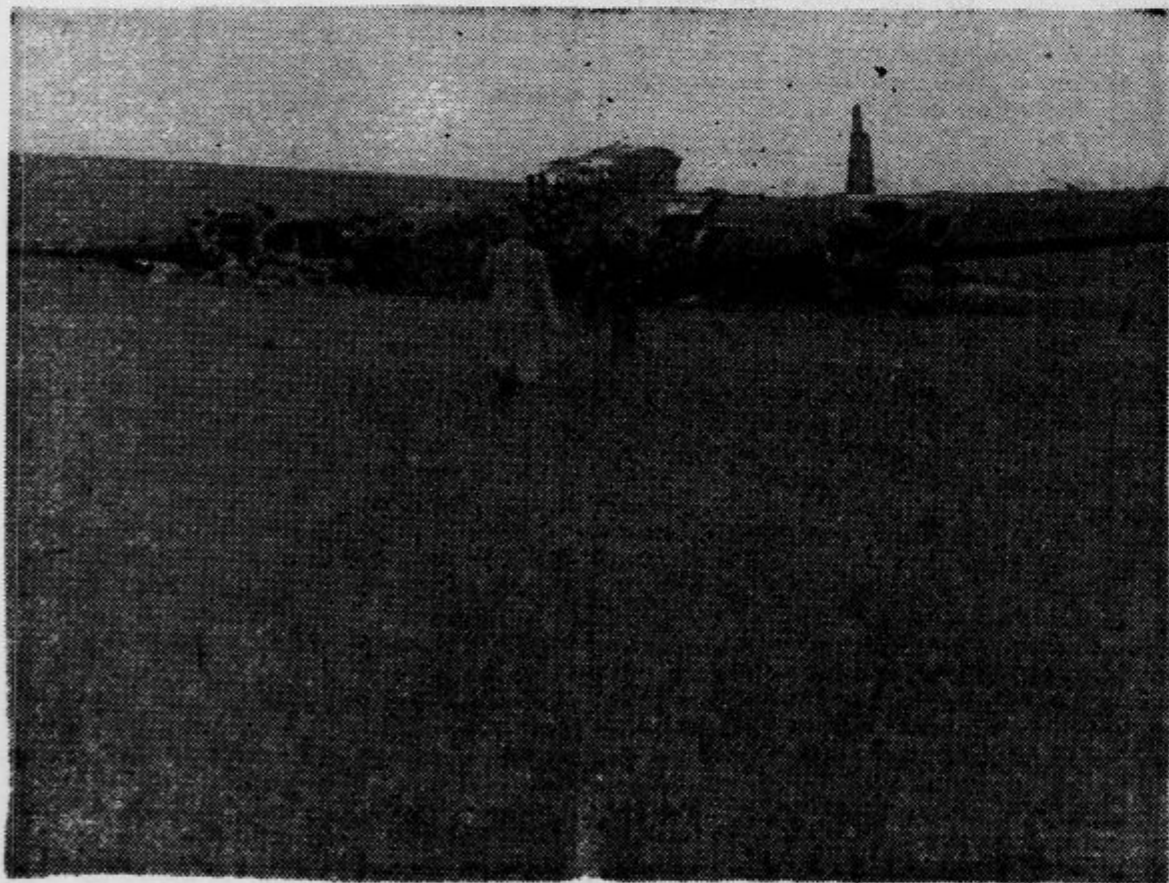
VSAK DAN ENA

Vljudni slikar.

»Dovolite, da bi slikal preko vaših ramen!«

Quadrimate sovietico abbattuto — Zrušeni sovjetski štirimotornik

dalla caccia del Corpo di Spedizione Italiano in Russia — ki so ga sestrelili lovci Italijanskega ekspedicijskega zbora v Rusiji

Kulturni pregled

»Izmi« v slovenski umetnostni kritiki

Ob Pavlovčevi razstavi pri Obersnelu je poročevalec »Jutra« nte pomovno pokazal napačno pojmovanje ekspresionističnega izraza v umetnosti. Ker smatram vsakega za škodljivo, da se nepravilno tolmači naši javnosti zlasti tudi razvoj moderne slovenske umetnosti, se mi zdi potrebno, da z naslednjim kratkim orisom stvarnega gledanja popravim tako nazarjenje in pokažem, kako je nastal naziv ekspresionizma v umetnosti obče, kakšna je njegova vloga in kje je iskati izraza tega občutja.

Da predstavim stvar bolj na kratko in preprosto, moramo najprej pogledati nekoliko nazaj, v sredo preteklega stoletja. Takrat je evropska umetnost zašla v duhovno onemoglost. Narodi so se izživljali v tradicionalnih običajih, brez iskanja nove smeri in razgleda v bodočnost. Stare državne vladavine so jim dajale okvir zadovoljstva, niso se pa zavedali, da žive pod trhlili zgradbami, ki se lahko vsak čas zrušijo nad njimi. Le redki so bili oni, ki so slutili in vedeli, da pod to življenjsko gladino tlijo in se zbirajo sile, ki morajo prej ali slej izbruhniti na površje. Duhovno življenje, zlasti še likovna umetnost, je tavalno brez samozavesti. Vsebinska glavnih likovnih del je bila ponajveč ilustracija političnih dogodkov iz zgodovine narodov, ali alegoričnih del za udobni dekor, kateremu je služila tudi vsa romantična in verizem naturalizma. Posamezni umetniki, ki so še ostali zvesti svojemu notranjemu hotevanju, so šli v samotno in njihova dela največkrat niso prišla na borzo priznanja.

V takih neznosnih razmerah se je zbrala četa mladih francoskih umetnikov, ki niso znesli propadajoče umetnostne kulture in s svojo silo vzletela so podirli zatvorene zastali mlajšnih voda. Sledila je umetnostna revolucija, ki je sprostila umetnost verig, dala ji je svežega dihanja in zavladala je mlada umetnost — impresionizem. Kakor se po vsakem velikem preobratu človeštva širi nadaljnji razvoj in išče novih pozitivnih načinov življenja, tako tudi prvotni udar impresionističnega izraza ni mogel dokončno spopolniti preobrata v umetnosti in ji dati dovolj notranje moči za trajni obstanek. Novo umetnostno življenje je zahtevalo nadaljnje izpolnitve z — ekspresivno vsebino.

Bistvo ekspresionizma je izraziti občutje notranjega življenja, nima pa svoje določene zunanje oblike. Zato se je nadalje iskalo načinov, kako bi se na novo, pa tem neposredneje poudarilo ekspresivno čustvo. Kubizem, futurizem, surrealizem so bila ekstremna iskanja tega izraza, ki so pa ostala v eksperimentu in se nobena teh oblik ni ustalila. Skoro sto let trajajoči prepored umetnosti je prišel s tem do skrajnih konsekvenc in do svojega zaključka, ter se v današnjem času kombinirano samo še ponavlja.

V naravi sami se ne gode vidno bistvene spremembe, tako tudi vsebinska umetnosti ostane vedno ista, nje oblike se pa spreminjajo, kakor se spreminja zunanost človeškega življenja. Zato pogledimo v daljne veke nazaj, na zidne slike najprimitivnejših življenj človeka in bomo našli ekspresivno iskanje izraza njihovega umet-

osredotočene okrog iste osebe, se dogajajo na istem kraju in obravnavajo vsaka po svoje človekov odnos do živili. Vse zgodbe so časovno zajete v dobo dopusta, ki ga preživljajo »prijeten in že siv gospod«, svetnik France Kalšnik, imenovan tudi Hudournik, v gorejskih planinah, v majhni bajti, ki si jo je sam stesal in postavil ter ji dal ime Murka. Ilustrator je vtisnil po vsej pravici Kalšnikovo značilne poteze samega pisatelja, zakaj v teh idiličnih zgodbicah je kos Finžgarjevega lastnega doživljaja planinske narave, gorske samote in živalskega sveta.

Narava in njeni dvonožni ali četverožni prebivalci so bili pisatelju našega najpomembnejšega zgodovinskega romana »Pod svobodnim soncem« vsedkar zelo blizu, čeprav so ga sicer najbolj mikale človeške zadeve. Včasih razodeva zgolj nekaj vrstic v opisu narave ali njenega razpoloženja Finžgarjev opazovalni dar, ki se je sicer mnogo bolj uveljavil v študiju človeške družbe in zamotanih zadev srca in duše, prav kakor njegovo toplo ljubezen do narave. Brez močnejših lirskih poudarkov, vendar vzlic vsej epični okrajšavi rahločutno in iz polnega orisa Finžgar poetično dojeti prizor v naravi. Treba je opozoriti samo na eno njegovih najlepših proz, v kateri opisuje lov na divjega petelina, da si iz prejšnjega dela pisatelja »Gospod Hudournik« obidimo v spominu sodne tone sožitja z naravo in živalmi, kakor se oglašajo iz Finžgarjeve najnovejše knjige.

»Gospod Hudournik« je knjiga, ki utegne z enako močjo zamikati mladino in odrasle bralce. Po ostrejši slovestni klasifikaciji bi šla v krog idilične književnosti, najsi so njen poglavitni predmet živali. Zakaj vse te živali so vključene v Finž-

garjevo prozo, iz nekakega idiličnega čustvovanja človeka, ki najde v planinski samotni mir in počitek. Navsezadnje je samo dobrota starega gospoda Hudournika tista luč, ki sveti v drobno, človeku tako malo znano živalsko življenje. Če bi hoteli dobiti iz knjige kakšno sled življenjske filozofije, bi morda našli v nji prav tako čustva asiškega svetnika kakor daljne Rousseaujeve misli o umiku v naravo, kjer človek najlaže pozablja blazni dir današnjega časa. Gospod Hudournik si sam izdelava bajto in živi v nji popolnoma sam, če izvzamemo psa Liska in tiste živalce, ki se mu približajo v njegovi osrečujoči samoti. Treba je samo brati, s kakšno ironijo opisuje obisk »civiliziranec« sorodnice v bajti, kjer mu je najbližji sosed planinski pastir. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da preveča Finžgarjevo pripovedovanje tudi ljubezen do domačih tal, do tistih krajev, kjer nastaja »nebeško jutro«. Vrh Triglav je rahlo zardel v prvi zarji, ko sta jo mahala Hudournik in Lisko kvišku proti Stolu. Ko sta prišla do zgornje Okroglice, nato čez Stan pod Rupo, se je izza Košute dvigalo sonce. Zaplate snega, ki jih prejšnje popoldne sonce še ni použilo, so se svetile, kot bi jih obliž s tekočim zlatom. Blejsko jezero se je iskalo kakor zelenkast smaragd, vkovan v obroč temnih gozdov« (str. 144).

Prva povest »Hudournikova miška« je najbližja pravilici odnosno tipičnemu vzgledu »živalske povesti«, ker opisuje prigo in nezgode miške v Hudournikovi zapušeni bajti, kjer je še ostala zaloga živili. Izkušnja miške Preklice ni brez morale, vendar je pripovedovana z ogrevajočo naivnostjo. Povest »Hudournikova polha dva« je že združena s Hudournikovo navzočnostjo v bajti in je bližja opazovanju narave in živalskega življenja, kakor

Kronika

Gost in postrežba

Vojne razmere so spravile narode v glavnem in sled velikih pokretov, ki se mu reče vojna, se živo zrcali tudi v vrvežu go gostinskih obratih. Ljudje so mnogo na potovanju, zato so hoteli po navadi zasedeni, a v gostilnah in restavracijah je v času obredov in večerij naval, kakršnega v mirnem času nismo bili vajeni. Gostov je več, število natakarjev in natakarice pa v večini primerov ni naraslo in potem si lahko predstavljate, da je pri obojih treba mirnih živcev in potrpljenja, če se naj vse dobro izteče. Olje in mast sta na karte, a potrpljenja, o katerem pravi naša stara prislovnica, da je božja mast, je hvala bogu še zmerom dovolj in tako poteka vse življenje v gostinskih obratih v najlepšem redu.

Med gosti je nanaglo izumrl tip izbrižne in godrnjavca, ki mu noben menu ni bil po volji in si je izmišljal bog ve kakšne posebe. Prav tako ni več med nami nepočakanka, ki mu natakar nikoli dovolj naglo ne postreže. Vsi razumemo, da imajo v kuhinji čez glavo dela in da mora postrežno osebo čakati pred okencem, preden pride na vrsto. Enako mirno, razumno zdržanje, ki vlada med gosti, pa je zajelo tudi natakarje in natakarice, tako da skoraj ni več incidentov med njimi, brez kakršnih si svoj čas kar nismo mogli predstavljati živahnega obraza v lekarni. Od časa do časa pa vendar eden ali drugi pade iz ravnotežja in takrat je narobe. Odražje je v času vojne še samo po sebi napeto, in kdor siplje iskro okoli sebe, da bi zanetil požar, mora biti klican na odgovor.

V Hannoveru, tako pišejo nemški listi, se je zadnjič pripetil tak primer. V natrpano polnem lokalu je čakala žena, da ji postrežejo z obedom. Čakala je in čakala. Natakar je vohiral mimo nje in ni našel prilike, da bi jo povprašal, kaj želi. Nazadnje jo je minilo potrpljenje in se je oglasila. Natakar je za trenutek izgubil živce in jo je zavrnil z žaljivo besedo. Takoj je bil ogenj v stehi, gostje so se potegnili za žensko, vmes je posegel detektiv, ki je slučajne stopil v lokal. Sprevidel je, da je združbo zakrivil natakar in ga je na mestu aretiral. Odrneli so mu strogo kaznen vsem v opomin: da je v času vojne treba skrbeti za dobro moralo v zaledju in da proti temu zakonu greši natakar ali natakarica, ki z neprijaznim nastopom zaseje nerazpoloženje med ljudmi.

Ljuboznalnost v postrežbi je pač v miru in vojni eden prvih zakonov povsod tam, kjer se srečujejo prodajalci in človek iz občustva.

Smrt generala Putzolaja. V Genovi je po daljši bolezni umrl general Giuseppe Putzola, ki se je bil svoj čas udeležil vojne v Libiji in je bil večkrat odlikovan, med drugim tudi z zvezdo za kolonialne zasluge. Bil je med prvimi pripadniki fašizma ter je v Genovi, Napulju, Benetkah in Trstu ustanovil protiletalske legije. Truplo so pripeljali v Varazze, kjer so ga položili v rodniško grobnico.

Direktor nemškega radia v Rimu. V sredo jutraj je prišel v Rim dr. Glasmeier, generalni direktor nemškega radia. V Rimu bo ostal nekaj dni kot gost družbe Eiar. Na kolodvoru je dr. Glasmeierja pričakal generalni direktor družbe Eiar, cons. naz. inž. Chiodelli, z nekaterimi drugimi predstavniki italijanskega radia in zastopnikom nemškega poslanstva.

Poroka. Poroka sta se g. dr. Niko Vidovič in gđ. Ida Kamenškova, učiteljica iz Ljubljane, hčerka g. Mira Kamenška, upok. uradnika TPD. Bila srečna!

Razstava apuanskega marmorja v Rimu. Včeraj so v galeriji Fasistichne zveze profesoristov in arhitektov v Rimu otvorili razstavo marmorja, ki obsega 59 vrst tega plemenitega kamna iz kamnolomov v Apuliji in Lucii. Razstava, ki premore tudi nekaj fotografij posnetkov iz apuanske pokrajine, vzbuja veliko zanimanje med kiparji, arhitekti, inženjerji in gradbeniki, pa tudi v vsej ostali javnosti. Odprta bo do 23. oktobra.

Najvišje cene za vino. Na predlog osrednjega odbora za nadzorstvo nad cenami je Minister za kmetijstvo izdal odlok, s katerim se določajo najvišje cene za letošnji vinski pridelek. Kakovost vin je razdeljena na štiri vrste in je za vsako določena najvišja cena. Najboljše vino bo do smeli vinogradniki prodajati po 480 lir za hl, vino druge vrste po 420 lir za hl, tretje vrste po 340 lir in vino četrte vrste po 260 lir za hektoliter. Cene začnejo veljati 15. novembra in bodo ostale nespremenjene do prihodnje vinske letine.

pa pravilno alegoričnem pripovedovanju. Vzlic tragedije polhove samice Ljapke je spisana v vednem tonu in utegne prijetno zavzeti čitatelja, ki ima rad živali.

Največji del knjige je odmerjen prigradam in nezgodam Hudournikovge psa Ljška. Je to cela vrsta nekakih sprizorov iz pasjega življenja, tesno povezanih s počitniško idilo Liskovega gospodarja. Človek in pes živita družno v samotji, kjer mora pes doživeti nižje in višje »šole« tistega znanja, ki mu je potrebno, da podreji svojo pasjo naravo potrebam sožitja s človekom. Finžgar pripoveduje s humorjem o svojih izkušnjah s četveronožnim nemim prijateljem, ki doživi v svetu okrog ba te Murke marsikakšno pasjo prigodo. Slovenci imamo že več pripovednih spisov iz pasjega življenja, a v nobenem ni toliko lepih in s prikupno veselostjo zabeljnih strani, kakor jih je v Finžgarjevem »Hudournikovem Lisku«. Tu je Finžgar tudi sicer največ povedal o idiličnem letovanju v samotni bajti, o obiskih v svoji samotni, o poteh za planinskimi cvetlicami (pri čemer ne pozabi ošteti tistih, ki jih neusmiljeno ugonabljajo), o viharnih nočeh in o nebeških jutrih v gorah.

Kakor lahko pričakujemo pri pisatelju, ki ima mnogo jezikovnega čuta in bogato besedišče, je tudi najnovejša Finžgarjeva proza spisana v čistem, zdravem, neprijetnem jeziku in prijetnem slogu. Ilustracije Nikolaja Pirnata, izvedene s preprosto, jasno risbo, večeidel brez močnejšega osenčenja, so številne in se lepo prilagajajo besedilu. — Finžgarjeva knjiga bo lahko dala mlademu in starejšemu bralcu prijetno čtivo, iz katerega bo nostalgčno občutil blesk gor, vonj po tratah in gozdovih tam pod gollm temenom Stola.

Nov grob. V Trsteniku v Srbiji je preminula, zadeta od možganske kapi, gošpa Gusta Janežičeva, dolgoletna učiteljica in javna delavka v soštantju. Njena nenadna smrt globoko pretresa vse, ki so jo poznali. Pokopana je bila 4. oktobra t. l. Na poslednji poti so jo spremlili številni slovenski učitelji in drugi slovenski rojaki, pa tudi množica domačinov.

V vlakcu je našla »mrtvega« sina. Med najsestnejše žene, kar jih premore Italija, gotovo spada Lucija Calzolarijeva, vdova iz Fossanese pri Mondoviju. Sina so ji bili vzeli h vojakom in odšel je v Albanijo. Januarja se ji je zadnjikrat oglašil, potem ni bilo več ne duha ne sluha o njem. Ko je povprašala pri oblastvih je dobila odgovor, da se je v Albaniji izgubil, in ljudje so zatrjevali, da ga ne bo nikoli več nazaj. Na vso hišo je legla žalost, ki je bila še toliko globlja sprčo negotovosti, kako, kdaj in kje se je ljubljani sin in brat ločil od sveta. A medtem ko so bili vsi drugi že zdavnaj prepričani, da je padel, mati sama ni nehala verovati, da ga bo našla, da se bo vrnil domov. Tako se je pred dnevi pripeljala v Turin, da naprosi neke znanca, naj vnovič poizvedo za njim. Ko je na povratku vstopila v vagon, sta v kotu natrpano polnega kupeja slonela dva vojaka, ki sta imela očito že dolgo pot za sabo in sta spala, zgrudena v dve gube. Med vožnjo se je mati zapletla v pomenek s sopotniki in pripovedovala je tudi žalostno zgodbo o sinu, pa tudi, da se zmerom ni izgubila vere. Iznenada je njeno pripoved pretrgal vzkliz iz kota, kjer sta dremala vojaka: »Mama!« Ne morete si predstavljati veselja, v katerem je zaklopelo dvoje človeških src in ki je od njiju zajelo ves vagon. Bil ni nihče drug kakor njen sin, ki ga je tako dolgo in s tolikšno verno iskala in pričakovala. Na albanskem bojišču so ga bili Grki ujeli, a ko se je grška vojska začela umikati pred silnim italijanskim pritiskom, so ga bežeči grški oddelki vlekli s seboj. Po dolgih, tveganjih naporih pa mu je uspelo pobegniti in zdaj je bil na poti domov, na dopust.

Dve tragični žrtvi materine nepazljivosti. V ulici Prospero Petroni v Bariju se je pripetila huda nesreča, ki je zahtevala življenje dveh otročičev. Maria Fiore, 31-letna zasebnica, je zvečer položila svoji dve hčerki, 3 letno Ernesto in 1 letno Anno, spat, sama pa je odšla z doma. Da ne bi bilo malih dveh strah, je v sobi pustila gorčo petrolejko. Kakor kažejo vsa znamenja, se je Ernesto pozneje zbudila, pa je Bog ve zakaj prinesla luč bliže k postelji, potem pa spet zaspala. Na lepem se je vnela slamnjača in v nekaj trenutkih je bilo vse ležišče z otrokoma v plamenih. Ko se je mati vrnila, je našla svoje dve dekletki na kupu pepela. Ernesta je bila že mrtva, njena mlajša sestra pa je kmalu potem podlegla med hudimi bolečinami. Policija je mater aretirala.

NECCHI
ŠIVALNI STROJI
IGN.VOK
LJUBLJANA, TAVČARJEVA 7
IZ LJUBLJANE

u— Sonce spet toplo prigrava. V sredo smo bili že v strahu, da se bodo začeli pustiti jesenski deževni dnevi. Barometer je hitro padal in čez dan se je večkrat ponujal dež. V noči na četrtek pa se je vreme spet preokrenilo. Jutraj je ležala nad mestom gosta megla in je izgledalo, da bo zdaj pa zdaj začelo deževati. Ko pa je že precej pred poldnem sonce predrla debelo megleno plast in se je pokazalo brezoblačno nebo, smo se gotovo prav vsi spet od srca razveselili. Saj so nam topli sončni žarki v teh časih dvakrat potrebni; nam, ki se ukvarjamo z vsakodnevnim rednim poslom, posebno pa onim, ki jih je vojna vohra kakor kolj neposredno prizadela. Tu di vinogradniki, ki bodo letos — kakor že dolga leta ne — opravili trgatve v suhih in sončnih dneh, so z letošnjim jesenskim vremenom izredno zadovoljni. Z bojaznijo pričakovano zimo smo za lepo število dni odrinili in si kmet in mešan še in še želi sonca.

u— Novi grobovi. Po kratki in mučni bolezni je v starosti 35 let za vedno zapustil svoje drage mesarski mojster in posestnik g. Josip Jagodica. Zapuščata so-

progo Viktorijo, hčerko Nado in številno drugo sorodstvo. Na zadnji poti ga bodo spremlili v soboto ob 15. iz hiše žalosti, Zadruga ulica št. 8 (Kodeljevo), na pokopališče k Sv. Križu. — Po dolgem trpljenju je preminil g. Vinko Bec. Zapuščata so-proga Marijo, hčerko Kristino in sina Vinka. Pogreb bo v soboto ob 14. iz kapele sv. Krištofa na Zalah k Sv. Križu. — Umrla je ga. Marija Rothova. Zapuščata so-proga Andreja, hčerki Danico in Vero ter sinova Oskarja in Branka. Blago rajno bodo spremlili v večnem počitku v petek ob 15. iz kapele sv. Marije na Zalah k Sv. Križu. — Pokojnim blag spomin, žalujočim svojem naši iskreno sožalje!

u— Namesto venca na grob pok. dr. Metoda Dolenca daruje Rdečemu križu g. Josip Dolenc, Verdivjeva ul. 10, 1000 lir. — Iskrena hvala.

u— Velesejensko progo podirajo. Začasno železniško progo, ki je vezala tržaško progo z velesejnom, podirajo. Prej so seveda že odpravili z razstavišča težke lokomotive in železniške vozove, ki so imeli toliko obdobjev. Tudi odhod z velesejme se je vršil hitro in brez vsake ne-zgode. Proga je bila zelo trdnostno zgrajena. Kakor gradnja, tako tudi podiranje hitro napreduje. Najprej demontirajo tračnice, jih naložijo na delovni železni vozček in odpeljejo naprej. Potem snamejo še močne lesene pragove. Najtežje bo seveda pri kretnici, kjer se začasna proga odcepi od glavne. Kretnica je bila še posebno močno zgrajena na kovinskih pragovih. Slednje bodo spet zamenjali z lesenimi, nakar bodo nanje pritrdili stare tračnice, ki so ob progi že položene. Leva proga bo med odstranitvijo kretnice pometu zaprta.

III. revija plesne glasbe

zadnja ponovitev v nedeljo 19. oktobra ob 10. uri v Franciškanski dvorani

u— Ko je koncertiral pevski zbor Glasbene Matice Ljubljanske l. 1939 v Celju, so bili na sporedu tudi samospeli celjske skladateljice Mirce Sancinove in strokovna ocena je takrat poudarjala, da so njene pesmi dovršeno dojele, v melodiji iskrene, v ritmu izvirne, akordni sestav je bogat, pester in sočen, gradnja pa logična. Klavirski stavek pri samospelih je dokazal, da je skladateljica-planistka, ne da bi pri tem prezirala pomembnost pevskega glasu, ki je pri samospelih temeljito izdelan in zelo bogato izražen. Na koncertu skladb Mirce Sancinove, ki bo v ponedeljek 20. t. m. ob 20. uri v mali filharmonični dvorani, bomo slišali poleg novih samospelov, ki jih bo pela operna pevka Valerija Heybalo, tudi skladbe za violino in klavir — violinist Karlo Sancin, in skladbe za klavir, katere bo izvajala avtorica sama. Na koncert opozarjamo. Predprodaja vstopnic v Knjižarni Glasbene Matice. (—)

u— Rdečemu križu, sekciji za socialno pomoč, so darovali: rodbina dr. Volavškova namesto venca na grob pok. dr. Ivanu Robidu L. 100; v počastitev spomina pok. dr. Ivana Robida g. ing. Vinko Cop iz Ljubljane L. 150; v počastitev spomina univ. prof. dr. Metoda Dolenca namesto cvetja na njegovo krsto poklanja L. 300 Mr. Ph. Rihard Sušnik, lekarnar iz Ljubljane. Vsem darovalcem najlepša hvala!

u— Nekaj nesreč. 83 letna delavka Genovefa Dolšek iz Ježice je dobila s polenom udarec na glavo. S sosedo sta imeli majhen obračun, ki se je za Dolškovo končal v bolnišnici. — 36 letni posestnik Franc Lavrič iz Loškega potoka je padel s tovornega avtomobila in si zlomil levico. — Isto poškodbo ima tudi neka 70 letna ženska iz St. Ruperta, ki je padla v vinogradu. — Pri popraviljanju strehe se je ponesrečil 37-letni delavec Jože Arnuš iz Velikih Lašč. Padel je na tla, si pretresel možgane in oboli tudi rane na glavi. — 10 letna posestnikova hči Julka Meščeva iz Vrhnik je padla s kolesa in si zlomila desnico. — S kolesom je trčil v neki avtomobil 21 letni kemik Rudolf Mohar iz Ljubljane. Pri padcu je dobil manjše poškodbe. — Ponesrečenci se zdravijo v ljubljanski bolnišnici.

u— V počastitev spomina prof. dr. M. Dolenca in doc. dr. Ivana Robida poklanja rodbina odvnetika dr. Josipa Tomšiča 100 lir Rdečemu križu. — Iskrena hvala!

u— Snaženje in izstopanje preprog. pohištva itd. se sme vršiti po hišnem redu največ enkrat na teden in to na določenem prostoru na dvorišču, nikoli pa ne na balkonu. (—)

u— Ribje tržnice rastejo. Gradnja novih ribjih tržnic ob Ljubljani naglo napreduje. Segale bodo od trimostja do pravar kar dograjenih mesarskih tržnic na desnem bregu reke. Nova zgradba bo v skladu z ostalimi povsem spremenila lice okolice trimostja. Dela so napredovala že do višine nabrežja. Spodnji prostori imajo ob-

kanja okna kakor mesarske tržnice in so zgrajeni iz sivega obdelanega kamna.

u— Poziv upnikom! Komisar za likvidacijo družstva »Sokol« poziva vse one stranke, ki imajo zahtevke napram družstvu »Sokol« Ljubljanske pokrajine, da iste prijavijo do 30. novembra 1941-XIX na sedež urada za likvidacijo, Bleiweisova ulica št. 28 v Ljubljani.

u— Delo na cesti Šoške divizije. Cesta Šoške divizije, ki sega ob glavnem kolodvoru od Tyrševe do Jegličeve ceste, je v glavnem tlakovana z granitnimi kockami. Ntakovana je le leva stran cestišča ob kolodvoru. Zdjaj pa so tudi ta del začeli urejevati. Z gručastim posuto cestišče bodo najprej preorali s posebno napravo, kakor so Vegovo in ostale ulice. Čim bodo ta dela zaključena, bo še ta del ceste primerno tlakovano.

u— Ročne brizgalne, predpisane za hišno gasilstvo, uporabne tudi za razne vrste škropljenja. Odlične! — Rupena Lutz, Ljubljana-Šiška, tel. 32-52. (—)

u— III. revija plesne glasbe. V nedeljo 19. t. m. ob 10. bo v Franciškanski dvorani zadnja ponovitev te uspele prireditve. Predprodaja vstopnic v cvetličarni Herzmansky. Cene znižane.

Iz Novega mesta

u— Prodoren uspeh Ljubljanskega Narodnega gledališča. V ponedeljek zvečer je gostovalo v Prosvetnem domu ljubljansko Narodno gledališče z veseloigro Alda de Benedettija »Dva ducata rdečih rož«, ki jo je prevedel in režiral Jože Kovič. Dvorana Prosvetnega doma je bila do kraja polna in je predstava nudila izreden umetniški užitek. Mesto Jožeta Koviča je nastopil Slavko Jan, ki je v vlogi ing. Veranija dosegel višek umetniške podajanja. Tudi vsi ostali igralci so mojstrsko odigrali svoje vloge. Veseloigra sama je od začetka do konca sijajno zabavala občinstvo, ki je po vsakem dejanju klicalo odlične umetnike pred zastor.

u— Težka prometna nesreča. 26-letni lesni trgovec in posestnik Zunič Ivan iz Vrha pri Semiču se je peljal z avtom v svoj gozd, da bi pregledal delo svojih delavcev. Na izredno slabi cesti mu je med potjo odpovedala zavora in se je z avtom prevrnil, pri čemer je dobil hude poškodbe na hrbtenici. Ponesrečenca so prepekljali v bolnico Usmiljenih bratov.

u— Operni in baletni večer. V ponedeljek priredi ljubljansko Narodno gledališče v Novem mestu operni in baletni večer, na katerem bodo sodelovali primadona Mila Kogejava, primabalerina Erna Moharjeva, koreograf Boris Pilato in dirigent dr. Danilo Švara.

Iz Goriške pokrajine

Nadškof v Brestovici. Nadškof mons. Margotti je v nedeljo v spremstvu svojega tajnika napravil pastirski obisk v Brestovici pri Opatjem Selu. Pri tej priliki je nadškof tudi birmal večje število otrok iz župnije.

Tovorni avto ga je pritisnil ob zid. Josip Guštrin, 44letni kmet iz Gornje Lokavice, je v domačem kraju doživel nenavado nesrečo. Šel je po cesti, a ko je opazil, da prihaja tovorni avto za njim, se je še previdneje umaknil k zidu na robu. Šofer avtomobila pa je prav tedaj za trenutek izgubil oblast nad volanom in težko vozilo je z vso silo pritisnilo Guštrina ob zid. Na srečo je vozač ob pravem času opazil pretečo nevarnost in je brž zaokrenil volan, sicer bi bil avto brez dvoma zmrvil nesrečnika. Pa tudi tako so Guštrina pobrali v obupnem stanju s hudimi notranjimi in zunanji poškodbami in ga prepeljali v bolnico. — Žrtev prometne nesreče je postala tudi 27letna Angelina Abramova, ki je blizu podvoza pri St. Petru padla s kolesa in si zlomila levo roko.

Trgatev je v polnem razmahu, a letos ne prinaša vinogradnikom toliko veselja kakor sicer. Iz raznih krajev, zlasti iz Vipavske doline, prihajajo vesti, da je peronospora zavzela tolikšen obseg, kakor ljudje ne pomnijo. Letos ljudje pač niso mogli trt pravdočasno in v zadostni meri škropiti, nekaj škode pa je prizadejalo tudi deževno vreme.

Iz Trsta

Škof o pomenu pesni v cerkvi. Škof mons. Santin je o priliki pete gregorjanske maše, ki je bila preteklo nedeljo pri Sv. Antonu, razposlal duhovščini okrožnico o pomenu ljudskega peja v cerkvi. Cerkev želi, piše škof, da narod poje, zato naj primer pri Sv. Antonu ne ostane osamljen. So prilike, ko se velike množice naroda zbirajo k izrednim cerkvenim svečanostim. Pri takih prilikah bi bilo prav lahko skriti glasove vsega ljudstva v eno samo močeno pesem ljubezni in vere. V drugih krajih in zlasti v inozemstvu takšno sodelovanje naroda ni redko in ima velik apostolski pomen.

tavlja, da je slovenska arheologija prehodila v svojem malem okviru isto razvojno pot kakor arheologija katerega koli velikega evropskega naroda.

Zaleti bi bilo, da bi si ZUZ zagotovil nadaljevanje in da bi prinašal tudi krajše razprave iz umetnostne zgodovine, kakor v prejšnjih letnikih, a posebej še, da bi bibliografijo za umetnostno zgodovino, ki je vedno izhajala v ZUZ, izpopolnil z doneski zadnjih let.

V članku »Dr. Ivan Robida kot književnik« (»Jutro«, 16. t. m.) je tiskarski škrt zakrivil nekatere napake. Tako čitaj: »Ob neki priliki je delal pisec (ne pisec) teh vrstic...« in »ga je navdalo z gorjupimi (ne gornjimi) čustvi«.

Komentiranje Danteja. V zbirki »Biblioteka Moderna« je izšla knjiga Michela Barbija »Con Dante e coi suoi interpreti«. V Italiji ne mine leto, da ne bi obrodilo novih knjig o velikem Florentincu. Dantolška literatura neprestano raste in tudi izven Italije že delujejo organizirana središča dantolških proučevanj. Michele Barbi se v svoji novi knjigi, ki šteje okrog 370 strani, bavi z raznimi problemi Dantejeve »Divine Comedie«. Posebno važna je njegova študija o najnovejših komentarjih te nesmrtna pesnitve, kakor so komentarij Steinerja, Scanzana, Venturija, Pietrobena, Dej Lunga, Flaminija in Grabberja. Barbi prihaja k sklepu, da se je dantejevska eksegeza že oddaljila svojim pravi smotrom ter kaže težkoče, zaradi katerih ne more v nji nastati trdna in zanesljiva tradicija.

Mario Moretti je izdal novi roman »La vedova Floravanti«, ki obravnava odnos matere in sina -duhovnika ter razne čustvene zapletitjaje, ki nastajajo na obeh straneh zaradi materinega pojmovanja sinovega poklica, dokler se tiha sinova dra-

Z Gorenjskega

Nakaznice za obleko dele. Te dni so začeli deliti državne nakaznice za obleko, tretje v času te vojne. Kakor smo že poročali, je odmera obleke z novimi nakaznicami malo nižja kakor pred letom, saj se je število točk škrdilo od 150 na 120, doba, na katero se nakaznice nanašajo, pa se je za 4 mesece podaljšala in traja do 31. decembra 1942. Prvi dve nakaznici sta nudili kupcu priliko, da je krl svoje potrebe po obleki skoraj v enakli meri kakor pred vojno. Medtem pa so se zaloge, s katerimi je država razpolagala za obleko vojne, že do neke mere izčrpale in upravičeno je pričakovanje, da se bo državljan v zaledju v razumevanju nujne potrebe, da tudi on nekaj žrtvuje za doseg zmag, v svojih zahtevah omejil. Potrebe nemške vojske so z vojno proti Rusiji namreč znatno narasle, čeprav še ne zavzemajo tolikšnega obsega, da bi bilo povoda za kako malodušje. Po drugi strani pa je tudi pomanjkanje delovnih sil v proizvodnji narekovalo omejitve. Stare nakaznice za obleko so za ženske, dekliške in otroške potrebščine zapadle 15. oktobra, za moške in deške pa zapadle 15. novembra. V teh dveh terminih stopi prvih 20 točk novih nakaznic v veljavo, nato pa sledi približno vsakega četrta leta naslednjih 20 točk. Zadnjih 20 točk bodo konzumenti lahko izkoristili s posebnim pozivom, ki bo objavljen, kakor hitro bodo pripuščale razmere na trgu. — Z uvedbo novih nakaznic je izostala možnost, da kupec lahko izkoristi tudi točke, ki časovno še niso v veljavi. Obleko ali površni si bo lahko človek omislil šele, ko bo imel vse za to potrebne točke na razpolago. V nujnih primerih si bo moral konzument priskrbiti posebno nabavnico, ki jo bo pristojno oblastvo izdalo, ko se prepriča o resničnosti potrebe. Za moški zimski plašč je treba ošteti 30, za ženski zimski plašč 25, za obleko pa 80 točk.

Delovni čas za mlade Poljake. S posebno odredbo ministra za delo je določeno, da predpisi zakona o delovni zaščiti mladine z dne 30. aprila za Poljake v starosti od 14. do 18. leta ne veljajo, pač pa velja zanje odredba o delovnem času z dne 30. aprila 1938 in obče za odrasle delavce veljavni predpisi o delovnem času.

Zborovanje voditelje nacionalnosocialistične ženske organizacije na Bledu. Pod predsedstvom višje pokrajinske voditeljice Lore Peterschnege se je vršilo na Bledu veliko zborovanje funkcionark ženske nacionalnosocialistične organizacije. Na dnevnem redu je bila razprava o delu v bližnji dobi se zimi. Zborovanje se je zaključilo z izletom v Bohinj.

Kraft durch Freude v Trzinu. V največjem industrijskem podjetju Trzinu, v tekstilni tovarni Glanzmann in Gassner, so se začele priprave za ustanovitev organizacije »Kraft durch Freude«. Pripravljalna dela sta uvedla okrožni zaupnik organizacije Petschoung in obratni vodja inž. Sugg, za obratnega zaupnika pa je bil določen uradnik Strzelaba.

Smrt na cesti. Na cesti pri Mošnjah je iznenada padel s kolesa 38 letni Franc Ozvald, hotelski sluga, po rodu iz Ptujja, in mrtev obležal. Zadel ga je kap.

Iz Srbije

Beograjsko gledališče za zimsko pomoč. Uprava beograjskega Narodnega gledališča je na poziv predsednika vlade generala Nedica, naj tudi ona prispeva za zimsko pomoč, sklenila izročiti izkupiček treh predstav skladu za zimsko pomoč.

Zetveni praznik v Banatu. V navzočnosti voditelja nemške narodnostne skupine v Banatu in Srbiji dr. J. Sepa Janka so praznovali v Veliki Kikindi Nemci iz Gornjega Banata svoj letošnji praznik žetve. Pred zbranimi udeleženci je vodja podal obračun dela Nemcev v Banatu pred vojno, med vojno in po njej. Danes, je nadaljeval vodja, stojijo prepričani in strogo organizirana narodnostna skupina za svojimi voditelji, ki brezpogojno poslušajo ukaže Velike Nemčije. V nadaljnjih izvajanjih jih je dr. Janko pozval, naj še z višjimi prispevki kakor prejšnja leta podpro nemško zimsko pomoč.

Razmerje med marko in dinarjem ostane neizpremenjeno. Generalni pooblaščenec za gospodarstvo v Srbiji je v zvezi z razširjenimi govoricami, da bo v kratkem spremenjeno razmerje med tečajem dinarja in marke izjavil, da so vse take govorice brez podlage in da bo ostal tečaj 1 marka = 20 dinarjev.

Obnovite naročnino!

ma ne izpremeni v ozračje človeškega razumevanja in mističnega miru.

Albanski jezik. V »Meridiano di Roma« z dne 12. oktobra poroča Gaetano Bazzoli o težkočah, ki nanje naletevajo ne le tuji poznavalci Albanije, marveč tudi njeno izobraženstvo samo, posebej še nje šolstvo in uprava. Te težkoče niso največje zaradi tega, ker je albanski jezik sam po sebi težak in po svoji strukturi močno drugačen od jezikov zapadne in srednje Evrope, odnosno od klasičnih jezikov, marveč nastajajo iz dveh razlogov: 1. Se vedno ne obstoji albanski književni jezik, marveč dve narečji: gogo in toško; a) slovnice in slovjarji, čeprav so številni, so celo v najnovejših izdajah ali slabi ali nezanesljivi, ker si v nekaterih rečeh nasprotujejo. Ni se moglo znesti na dve slovnici istega narečja, ker vsaka trdi svoje. Razlaga segajo celo k sami abecedi. Pisec predlaga, da bi Italijanska akademija, ki je sprejela v svoj krog največjega albanskega pesnika P. Fishta, prevzela skrb za stabilizacijo albanščine in sicer tako, da bi določila za albanski književni jezik narečje, ki se govori na ozemlju med Dračem in Elbasanom, vstevši Tirano. To narečje, ki se lahko imenuje južni go, dobiva v Elbasanu svojo najboljšo formo, kar priznavajo sami Albanci. Razširilo naj bi se po vsej Albaniji iz Tirane, kjer je sedež radijske postaje, uredništvu lista »Tomori« in kjer so osrednje oblasti kraljevine. Nadalje naj bi se definitivno določil pravopis, ki bdi glede grafičnih znakov za posamezne glasove kar moč blizu italijanski pisavi. Stavila naj bi se slovnica južnega »go« in večji slovar, ki bi središče besedišč raznih narečij (z ustrežajočo označbo), predvsem pa vse besedišče, ki je v rabi na še omejenem ozemlju. Vse javne listine, kulturne manifestacije in publikacije naj bi se v bodoče izdajale samo v tem jeziku.

ZAPISKI

»ZBORNIK ZA UMETNOSTNO ZGODOVINO«

Po daljšem presledku je izšel nov zvezek »Zbornika za umetnostno zgodovino«, ki je s to številko nastopil 17. letnik. ZUZ ureja univ. prof. dr. France Stele s sodelovanjem dr. Fr. Mesesnela in dr. R. Ložarja. Je glasilo naše umetnostne zgodovine, vede, ki se je v razdobju, odkar izhaja ZUZ, lepo razvila in prinesla, kakor vse naše z zemljo in ljudstvom zvezane vede, mnogo novih dognanj in del. Tudi v novih razmerah, ki jim posveča zvezek primeren uvodnik, bo skušal ta naš znanstveni časopis nadaljevati svoje poslanstvo. Potreba globinskega dela, raziskavanja in zbiranja gradiva, nalaga slej ko prej nove naloge našemu kulturnemu središču; s tem v zvezi ostaja potreba znanstvenih publikacij.

Ta zvezek Zbornika za umetnostno zgodovino prinaša v pretežnem delu svojih 148 strani obsežno razpravo dr. Fr. Kosa »Ornamentika lesenih poslikanih stropov v cerkvah na Slovenskem«. Razprava, sad dolgoletnega dela in samostojnega proučevanja, je izšla še v posebni izdaji kot doktorska disertacija, s katero je pisec promoviral na ljubljanski filozofski fakulteti. Ob tej priliki je prišlo »Jutro« podrobnejši prikaz spisa, ki pomeni važen doselek k znanstvenemu proučevanju ljudske umetnosti na slovenskih tleh. Daljši resumé v italijanskem jeziku bo omogočil tudi italijanskim in drugim strokovnjakom vpogled v izsledke študij, ki jih je izvršil mladi slovenski znanstvenik. Posebne priloge na boljšem papirju ilustrirajo besedilo in dvigajo zanimanje za snov, ki je našla v dr. Fr. Kosa razgledanega proučevalca in prikazovalca.

Tri smrtne žrtve metana

Pri kopanju vodnjaka so se zadušili dva delavca in njiju reševalec

Zagreb, 16. oktobra. Pretekli teden se je v vasi Bratina v občini Kupinec pri kopanju vaškega vodnjaka zgodila huda nesreča. Vodnjak so kopali že delj časa in je bilo zaposleno več delavcev. V petek sta se spustila v vodnjak delavca Stjepan Stengli in Slavko Puhar, oba od Sv. Martina doma. Ostala sta v vodnjaku delj časa. Ker pa se nista več javljala, so tovariši takoj zasumili, da se jim je zgodila nesreča. Nekateri so se hoteli spustiti v vodnjak, toda so se premislili, ker je iz globine prihajal močan ponj po metanu.

Od dogodka so nemudoma obvestili oblasti v Zagrebu in poklicali na pomoč zagrebske gasilce. Med tem časom je šofer

Luka Bilan iz Zagreba sklenil, da se bo spustil v vodnjak in rešil ponesrečena delavca. Vzel je masko in se na vrvi spustil v globino. Toda tudi Bilan se ni več javil. Sele gasilci so s pomočjo Dreger-aparata izvlekli iz vodnjaka vse tri ponesrečene, ki pa so medtem bile že mrtve.

Sklepajo, da se je zgodila nesreča zaradi tega, ker je bil vodnjak pregloboko izkopan in niso mislili na pojav podzemnega plina metana. V globini 31 metrov, do katere so delavci izkopali vodnjak, je nena-doma začel iz zemlje uhajati metan v takšni množini, da je oba delavca in njih reševalca takoj zadušil. O dogodka se vodi preiskava.

Kočevje na pragu zime

Kočevje, 16. oktobra. Zadnja nedelja je prinesla v naše kraje že povsem zimsko vreme. Po močnem nallivu od sobote na nedeljo se je naslednji dan spet zjasnilo, popoldne pa je začel pritiskati krepke sever, ki je ozračje tako ohladil, da je v ponedeljek zjutraj padlo živo srebro na -1, v terek pa celo na -4° C. Z jasnega neba se zlivajo sončni žarki v dolgih pramenih, tako da te kar vleče iz hladne sobe, a na prostem kmalu ugotovimo, da je sončna toplota povsem oslabla. Očarljiv je pogled na gozdove. V ti-soh nianсах se blišči vedno bolj orume-nelo listje, vmes pa se markantno odra-žajo iglavci s svojo temnozeleno barvo.

Najbolj živahno je na kolodvoru, kjer se poleg rezanega lesa in drv tovari mnogo jabolok in krompirja. Skozi mesto drvi avto za avtom, visoko obloženi z drvi, debelimi krcelj in ogljem. Središče mesta pa postaja nekako dolgočasno. Gradbena dejavnost bi že popolnoma prenehala, če bi se ne gradile številne barake v južnem predmestju. Ozemlje rudniškega podjetja je z velikim povečanjem obrata skoraj izpremenilo svoje lice. Veliki bagerji odkri-vajo črni dijamant na dnevnih kopih ter zasipavajo na drugi strani spet globeli, na vse strani pa se polagajo ozki industrijski tiri. Tudi v tekstilni tovarni se vrtijo številni stroji.

Medtem pa se zima bliža naglih korakov.

Iz Hrvatske

V Sarajevu ne bo šumarsko-poljedelske fakultete. Dekanat šumarsko-poljedelske v Sarajevu je dobil od rektorja Ivišića iz Zagreba obvestilo, da na tamonjski fakulteti letos ne bo predavanj. Dosedanji in eventuelni novi slušatelji naj se do sobote, 18. t. m., vpišejo na zagrebsko fakulteto.

V Križevcih bodo postavili mitnice. Mestno načelstvo v Križevcih je uvedlo mitničarsko službo na vseh glavnih cestah, ki vodijo v mesto. Občina je bila k temu prisiljena, ker so ljudje doslej izbegavali plačevanje mestnih trošarinskih pristojbin. Z mitnicami hočejo preprečiti tudi tihotapljenje raznega blaga, predvsem drv in alkoholnih pijač.

Vojaske pokopališče v Dubrovniku bo urejeno. Dubrovniško vojaško pokopališče, ki je bilo doslej popolnoma zapuščeno, so začeli temeljito urejevati. Ko bodo dela gotova, bo velika svečanost, na kateri bodo izkazali čast številnim pokojnim, ki so našli na tem pokopališču večni počitek.

Zidovsko molilnico v Zagrebu podirajo. Pretekli teden so po odredbi župana g. Ivana Wernerja začeli podirati zidovsko sinagogo v Zagrebu. To se je zgodilo zaradi tega, ker molilnica ni bila v skladu z regulacijskim načrtom Zagreba.

Sporazum med lekarnarji in farmacevtili. Po sporazumu med lekarnarsko zbornico in farmacevtskim društvom so bili sprejeti naslednji delovni pogoji. V prvem letu službovanja dobe lekarniški sodelavci v Banjaluki, Osijeku, Sarajevu, Dubrovniku, Zemunu in Zagrebu 2500 kun, v ostalih mestih 2250, po drugih krajih pa po 2000 kun. Ti dohodki se vsako leto stopnjujejo in znašajo po petletni praksi 5000, 4750 in 4500 kun. Vse javne datjave plačajo lastniki lekarn razen cenzarine za Merkurijs.

Sušilnica čaja je zgorela. Pretekli teden je na Savski cesti v Zagrebu nastal požar v sušilnici domačega čaja. Takoj so prišli ognjegašci in uspešno posredovali.

Proslava rakovskih žrtv. Proslava 70-letnice rakovske vstaje, ki jo je vodil Evgen Kvaternik, je bila po vseh hrvatskih krajih kar najbolj pietetna. V vseh ljudskih in srednjih šolah so bila za dijak predavanja, kjer so jim razložili pomen tega zgodovinskega dogodka. Maše-zadušnice so se brale po vseh cerkvah.

Predavanje o Hrvatih na Dunaju. Pretekli teden je imel dunajski vseučiliški profesor g. Stadtmüller predavanje o Hrvatih. V svojih izjavah je med drugim ugotovil, da je bila Hrvatska nacionalna zavest in politična zrelost za časa avstro-ogrskih monarhije tolikšna, da so bili Hrvati drugi narod v monarhiji. S svojo vojaško močjo pa so bili že od nekdaj na strani Nemcev. Jugoslovanci pa je bila sama majhna medigra. Predavanju so prisostvovali poleg hrvatskega in bolgarskega konzula tudi drugi odličniki.

Ustanovitev policijskega ravnateljstva v Zemunu. Po ureditvi popolne priključitve vzhodnega Srema k Hrvatski, je poelavnik kakor javljajo zagrebski listi, odredil ustanovitev policijskega ravnateljstva za Zemun.

Naše gledališče

DRAMA

Petek, 17.: zaprto.

Sobota, 18.: Katarina Medičejska. Izven. Znižane cene. Začetek ob 18.15. Konec ob 20.45.

Nedelja, 19.: Hamlet. Izven. Začetek ob 17.30. Konec ob 21.

»Katarina Medičejska«, drama italijanskega dramatika Rina Alessija bodo igrali v soboto 18. t. m. prvič po znižanih cenah. Zgodovinska oseba francoske vladarice Katarine, iz rodu italijanskih trgovcev Mediči, je orisana s spretno roko odrsko večnega dramatika. Osebnost Katarine kot vladarice in matere dveh snov in hčere je podana v času, ko gre za diplomatske akcije, katerih posledica je bila šentjernejska noč. Osrednji lik je Katarina, hrabra kraljica, modra državica, premetena diplomatka, žena z vsemi vrlinami in slabostmi prave ženske, predvsem pa ljubeča mati v skrbi za svoje otroke. Katarino bo kreirala Marija Vera, Margareta — Šaričeva, Fulvio — Remčeva, Karla IX. — Kralj, Henrika Anžuvinskega — Gale, Colignyja — Milan Skrbinišek, de Alavo — Levlar, Biraguea — Lipah. Režiser dr. Bratko Kreft. Prevedel ravnatelj Pavel Golia.

OPERA

Petek, 17.: Aida. Red B. Začetek ob 17.30. Konec ob 21.

Sobota, 18.: La Boheme. Izven. Začetek ob 18.15.

Nedelja, 19.: Netopir. Izven. Začetek ob 18.15. Konec ob 21.

Velik uspeh Valerije Heybalove v naslovni partiji Verdijeve »Aide, Radev-Kogejve kot Amneride, Franca — Radamesa, Betetta — Ramfisa, Primožiča — Amnarsa in Lupše — egiptovskega kralja, sta izpričala kritika, kakor tudi navdušenje občinstva. Z novo uprizoritvijo te opere je dobila naša Opera zopet v svoj repertoar mogočno stvaritev, pri kateri se odlikujejo solisti, zbor, balet in orkester. Režiser C. Debevec. Dirigent A. Neffat. Zborovodja R. Simoniti. Inscenator ing. Franz. Koreograf ing. P. Golovin.

SCIATICA — ISHIAS

Il Dottore DE FERRARI darà informazioni sulla cura del Dottore MUNARI DI TREVISO per l'artrite e reumatismo a NARAJA iz TREVISIA chi ne avesse interesse, ricevendo dalle 9 alle 12 od 9. do 12. e dalle 15 alle 17 in od 15. do 17. presso l'Hotel Union a Lubiana v Hotelu Union v Ljubljani dal 16 Ottobre 1941-XIX od 16. oktobra 1941 dalje

Pouk

Beseda I — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali 25, tifo I 2.—

Želim pouk iz italijanščine in francosčine od mlajše kvalificirane osebe. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 17484-4

Prodaj

Krompir Zoper gnilobo tabite inž. Prežljev »NEGNIL«. Trgovci znaten popust!! Inž. Prežljev, Wolfova ul. 3, telefon 34-73. 17460-6

Prodaj

stare visoke omare, kompletne postelje, sobne in kuhinjske kredence, pisalne mize, knjižna stojala, otroške vozičke, plinski rolo itd. Ogled brezobvezno. — Nova trgovina »OGLED«, Mestni trg 3. 17497-6

Visoki čevlji št. 35

riavi, naprodaj. Cesta 29. oktobra 18-1, desno. 17496-6

Stanovanja

Beseda I — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali 25, tifo I 2.—

Samostojna gospa išče dvosobno ali manjše komforno stanovanje za takoj ali pa za pozneje. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Mira«. 17467-21a

Enosob. stanovanje s plinom, v centru ali severnem delu mesta, s čim za 1. nov. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Mlad para«. 17437-21a

Obrt

Odeje iz vate in puha, nove in stare vam zašije — Marjin trg 2-II. 17428-30

Sobo odda

Beseda I — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali 25, tifo I 2.—

Prazno sobo s soporabo kopalnice, v novi zgradbi, oddam takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 17482-23

Opremljeno sobo

v I. nadstropju, s posebnim vhodom, sončno, vokalno, takoj oddam. Bežigrad, Apihova ul. 19-1. 17493-23

Auto, moto

Beseda I — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali 25, tifo I 2.—

Tovorni avto

Ford, 3tonski, in osebni, Eijfel, prodaja Sever & Komp. Ljubljana. 17468-10

Harley Davidson

350 ccm v brezhibnem stanju poceni naprodaj Mihalj Karol, Kamniška ul. 19. Šika. 17503-10

Glasbila

Beseda I — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali 25, tifo I 2.—

Klavirsko

harmoniko železen štedilnik in otroški voziček kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Pladama«. 17477-26

Radio

Beseda I — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali 25, tifo I 2.—

Dober radio-aparat kupim takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dober radio«. 17564-9

Živali

Beseda I — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali 25, tifo I 2.—

Izgubila se je psica

Daks-Brak na ime »Afra«, rjave barve. Najdite! Naj sporoči proti nagradi: Ivan Javornik, Domobranska c. 7. 17505-27

Posest

Beseda I — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali 25, tifo I 2.—

Naprodaj:

Enonadstropna hiša z dobro vpeljano gostino, z večjim suhim skladiščem, lepim senčnatim vrtom na najlepši točki Ljubljane za L. 340.000. — Dvonnadstropna nova hiša, 5 minut od glavne pošte. Donos 4% netto. Travnik poraščen s hrastom, 39.000 kv. m v neposredni bližini mesta. — Parcele v raznih delih mesta in razne druge nepremičnine.

KUPIM

Hiše à 100.000, 200.000 in 300.000 L. proti takojšnjemu plačilu. — Pojasnila: pisarna Zajec Andrej, Ljubljana, Tavčarjeva ul. 10, telef. 35-64. 17500-20

RAPPRESENTANTE

esperto, attivo, introdotto, cercasi da importante Fabbrica apparecchi radiologici - elettromedicali - dentali. — Scrivere a

SANITAS — Milano (Crescenzago) Via Fabbri 27

ZASTOPNIKA

izkušnega, delavnega in dobro uvedenega, išče večja tovarna radioloških aparatov, priprav za električno zdravljenje in zobot-hniko. — Poundbe na naslov:

Želod

kupim vsako količino — plačam 110 lir za 100 kg, franko vagon. — Hitre ponudbe na oglasni oddelček »Jutra« pod »Želod 110«. 4723

Po dolgem trpljenju je mirno v Gospodu zaspal naš ljubljani soprog, očka, stari očka, tast, svak, brat in stric, gospod

Bec Vinko

Pogreb nepozabnega se vrši v soboto ob 2. uri z Žal — kapele sv. Krištofa — na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, 16. oktobra 1941.

MARIJA, žena KRISTINA, hči — VINKO, sin GOBEC ANTON, zet

Potrti nelzmerne žalosti javljamo vsem, da nas je zapustila naša preluba soproga in mama, gospa

Marija Roth

Drago pokojnico bomo spremili k večnemu počitku v petek, dne 17. oktobra 1941 ob 3. uri popoldne z Žal — kapele sv. Marije — k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 15. oktobra 1941.

Žalujoči: ANDREJ, soprog DANICA in VERA, hčerki OSKAR in BRANKO, sinova

Impresa comunale pompe funebri Lubiana
Mestni pogrebni zavod Ljubljana

Po kratki in mučni bolezni nas je za vedno zapustil naš prelubi soprog, skrbni atek, sin, brat, stric, svak in zet, gospod

Jagodid Josip

posestnik in mesarski mojster

dne 16. t. m. v starosti 35 let, previden s tolažili sv. vere.

Na zadnji poti ga bomo spremili v soboto, dne 18. oktobra 1941 ob 3. uri popoldne iz hiše žalosti, Zadružna ulica št. 8 (Kodeljevo), na pokopališče k Sv. Križu.

LJUBLJANA, ŠMARJE-SAP, KRANJ, BESNICA, ST. PAVEL PRI SV. LENARTU, dne 16. oktobra 1941.

Globoko žalujoči:

VIKTORIJA, rojena JAKL — soproga

NADA, hčerka — KATARINA, mati — BRATJE in SESTRE ter rodbine JAGODIC, JAKL — in ostalo sorodstvo

J. Marquand

HVALA LEPA, GOSPOD MOTO!

Neodložno me je pogledala. Še preden je odgovorila, sem spoznal, da se ne motim.

»Prav imate, gospod Nelson,« je rekla Nora. »Poslali so me v Peking, da kupim zbirko slikanic, ki sestoji iz osmih zvitkov. V Ameriki se je zvedelo, da je naprodaj. Gre za slikanice, ki so kitajski kritiki mnogo govorili o njih. Tudi vse zgodovine kitajske umetnosti jih omenjajo, a nihče več ne pomeni, kdaj jih je kdo zadnjič videl. Nu, in ta slikanica je ena izmed njih. Zastran ostalih sedmih je rečeno, da jih dobim pojutrišnjem zjutraj, in po navljam vam, da me ne zanima, odkod izvirajo. Poslana sem da jih kupim, in kupila jih bom.«

Spretnost, s katero je bila ohranila skrivnost svoje naloge, je zaslužila občudovanje.

»Da ste mi bili vse to takoj povedali, bi se bila ognila mnogih zapletljajev,« sem dejal. »Kdo je pisal v Ameriko in ponudil slike v nakup? Morda ga uganem, ne da bi mi kaj povedali... major Jakob Best, ali ne?«

»Da, seveda je bil on.«

»In snoči ste prišli k njemu, da prevzamete prvo slikanico? Zelo spretni ste. Vaši poslodajalci so si izbrali imenitno posredovalko.«

»Hvala,« je rekla Nora. »Vi po svoji strani ste pa zelo premeteni, gospod Nelson. Snoči sem bila pri Bestu samo zato, da bi prevzela zvitek.«

35

»In ste našli majorja že mrtvega?«

Dekle se je spet obotavljalo. Odprla je usta in jih zaprla. Nato sem videl, da me nekam proseče gleda.

»Nemara bi bilo bolje, da sem vam vse to že snoči povedala, a glejte, moja naloga je morala ostati tajna. Še preden sem se vkrcala na ladjo, so me opozorili, da utegne biti v vsej stvari nekaj sumljivega, a konec koncev je šlo za nakup umetnin v korist Ameriki. Ne, major Best še ni bil mrtve, ko sem prišla. Prvi zvitek bi mi bil moral predati snoči; ogledala bi si ga bila in ga plačala. Poznam te stvari... saj sem več let študirala lepe umetnosti. Major Best je bil ubit dve minuti po mojem prihodu, ko sva stala med vrati delovne sobe. Nekaj je švistnilo po zraku in nato se je začul glas... kakor bi nekdo brenknil na goselno struno.«

»In tedaj ste zbežali, kaj ne?«

Nora je prikimala.

»Da, pobežnila sem. Dohiteli ste me na ulici in ste bili zelo dobri z menoj. Namesto da bi splavalo vse po vodi, kakor sem mislila, so mi davi prinesli slikanico v hotel, potem ko ste vi odšli. Kupila sem jo, ne da bi se pučila za ceno, kakor mi je bilo naročeno. Ponavljam vam, to je stvar, ki zadeva samo mene. Nočem, da bi se zapletali vanjo.«

»Bojim se, da je prepozno,« sem odvrnil. »Usojeno nama je bilo, da se z vami vred zapletem do ušes.«

Ni mi odgovorila. Molče sva gledala drug drugega pri svetlobi sveč, ki se je lomila v črnozlatem laku stolov. Zdaj, ko mi je bilo dekle povedalo del

resnice, sem jasno videl vse ostalo. Ko bi bila prej odprla usta, bi se bila mogla ogniti mnogih težav. Vsekako bi ji bil lahko povedal marsikaj resničnega o majorju Bestu.

»Ne vem, ali se zavedate, da je ta stvar zame silno važna,« je dodala. Zdaj, ko je bila začela govoriti, jo je menda tolažilo, da mi je mogla izlivati srce. »Zmerom sem si želela storiti nekaj velikega, nenavadnega. Nu, ta namen sem dosegla in zdaj sem odločena, da pojdem prav do konca. Slikanico ste videli. Zbirka takšnih umetnin je vredna žrtve, mar ne?«

»Morali bi bili poslati moškega,« sem pripomnil. »Ti muzejski konservatorji ne vedo ali pa se delajo, kakor da ne vedo, v kakšnih okoliščinah se vrše takšni nakupi.«

»Pustite to,« se je Nora uprla. »Moji naročniki me iščejo bolj kot vi.«

»Ne verjamem. Občudujem vašo spretnost. Koli-ke so zahtevali od vas za te slikanice?«

Nora je malce pomislila, nato je odgovorila:

»Zdaj, ko veste toliko, je pač vseeno, če vam povem še ostalo. Številke morejo samo povečati vaše spoštovanje do mene. Ameriški muzej je ponudil za vsako teh slikanic pet in dvajset tisoč dolarjev. Denar je náred v banki.«

»Dve sto tisoč dolarjev?« sem vzkliknil.

»Da, dve sto tisoč ameriških dolarjev. To ni mnogo.«

Ravnodušno je govorila o ceni, čeprav je bila dokaj visoka... dovolj, da je utegnila zapeljati marsikoga v prelivanje krvi... vsekako pa tolikšna.

da je bila spravila majorja Besta in Vu Lo Fenga v izkušnjavo.

»Odkod izvira ostalih sedem slikanic?« sem vprašal.

Nora je zmajala z glavo.

»Povedala sem vam vse, kar vem. Izvir blaga mi je neznani. Ljudi, s katerimi sem se pogajala, rajši nisem izpraševala. Danes so mi obljubili, da dobim ostale zvitke najpozneje pojutrišnjem zjutraj. Mislim, da je bilo dobro, da nisem poizvedovala...«

»Tu morajo biti še druge reči,« sem zamrmral. »Stvar ni tako preprosta. Kakor jo vi razlagate, mi res ni nič mar... a zakaj so me potem skušali ubiti?«

»Rogme ne razumem,« je dejala dekle. »Razen če...« Pri teh besedah me je sumljivo pogledala. »Razen če gre za kaj, česar ne vem. Pa ne da bi bili slučajno tudi vi lovec na umetnine?«

Ta misel me je navdala z ogorčenjem. Postavljala me je v isto vrsto z ljudmi, ki izkoriščajo slabost in pohlepnost velike dežele. Kakor koli so takšni ljudje opravičevali svoje početje, meni so bili zmerom zopni.«

»Ne, motite se,« sem odvrnil. »Nisem prišel, da bi kaj odnesel, pa bodi še tako malo. Nisem nisem zahteval od te dežele razen dovoljenja, da smem živeti po svoji volji. Pustila me je, da sem si uredil življenje po svojem okusu in zato sem Pekingu in Kitajski hvaležen... vse prehvaležen, da bi se pogajal s tatovi umetnin in plenilci grobov, ali pa da bi se dobičkažljivo okricšal s tujo nesrečo. Takšne stvari mi niso bile nikoli po duši.«